

Högskolan Kristianstad

Hösten 2011
Högskolan Kristianstad
Kandidatuppsats i historia
Kurs: SHI61L
15 Högskolepoäng

USA:s vara eller icke vara

En svensk tidningsstudie om inställning till USA:s medverkan i
vietnamkriget.

Författare
Calle Jonsson

Handledare
Zenita Johansson

Examinator
Marie-Louise Rodén

ABSTRACT

Calle Jonsson

USA:s vara eller icke vara

En svensk tidningsstudie om inställningen till USA:s medverkan i vietnamkriget.

Studien ämnar att undersöka hur de tre tidningarna DN, Arbetet och Svd ställde sig till USA:s medverkan i vietnamkriget. Studien utgår från två olika tidsperioder en från 1965 och en från 1972 för att utskönja i fall någon förändring sker med inställningen över tid. Som teori användes Herman & Chomskys propagandamodell och som metod användes en kvalitativ komparativ textanalys.

Analysen visar att DN och Arbetet var de två tidningar som var mest kritiska till USA:s närvaro medan Svd intog en mer USA-vänlig hållning. Det sker ingen större förändring över tid. Kritiken är dock något hårdare och mer rätt fram under den andra perioden.

Nyckelord: Vietnamkriget, USA, Media, DN, Svd, Arbetet

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.2 Avgränsningar	7
1.3 Forskningsbakgrund	8
2. Metod	11
2.1 Källmaterial	12
3. Teori	14
4. Vietnamkriget - en historisk bakgrund	16
4.1 Upptakten till första vietnamkriget	16
4.2 Första vietnamkriget	17
4.3 Upptakten till andra vietnamkriget	19
4.4 Andra vietnamkriget	22
5. Sverige och vietnamkriget	24
5.1 Den svenska utrikespolitiken efter andra världskriget	24
5.2 Sverige under vietnamkriget	26
6. Tidningsmaterial 1965	28
6.1 Arbetet mellan 16 - 23 november 1965	28
6.1.1 17 november	28
6.1.2 22 november	29
6.2 Dagens nyheter mellan 16 - 23 november 1965	30
6.2.1 17 november	30
6.2.2 19 november	30
6.2.3 22 november	31
6.3 SvD mellan 16 - 23 november 1965	32
6.3.1 17 november	32
7. Tidningsmaterial 1972	34
7.1 Arbetet mellan 19 - 31 december 1972	34
7.1.1 19 december	34
7.1.2 24 december	35
7.1.3 28 december	36
7.1.4 29 december	37
7.1.5 30 december	37
7.1.6 31 december	38
7.2 Dagens Nyheter mellan 19 - 31 december 1972	39
7.2.1 19 december	39
7.2.2 21 december	40
7.2.3 23 december	40
7.2.4 29 december	41
7.2.5 31 december	42
7.3 Svenska Dagbladet mellan 19 - 31 december 1972	43

7.3.1 19 december	43
7.3.2 24 december	44
7.3.3 28 december	45
7.3.4 31 december	46
8. Sammanfattande analys av tidningsmaterial	47
8.1 USA:s första tid	47
8.2 Förändrad inställning	49
8.3 Bakomliggande påverkan	50
9. Slutdiskussion	52
9.1 Metod och teoridiskussion	52
9.2 Resultatdiskussion	52
9.2.1 Oväntade motsättningar	52
9.2.2 Oförändrad inställning, något skarpare kritik	53
10 Referenslista	55

1. Inledning

När denna inledning skrivs är det den 28 december 2011. För 39 år sedan vid juletid pågick en häftig debatt runt om hela världen. Det handlade om den amerikanske presidenten Richard Nixon som bara några dagar tidigare hade grusat förhoppningarna om fred mellan de sedan länge krigsdrabbade länderna Nord- och Sydvietnam. Förhoppningarna om fred gick om intet då Nixon gett order om att återigen starta bombningarna över staden Hanoi i Nordvietnam.

Den lilla nationen Sverige hade innan denna tid noga aktat sig för att ta ställning i utrikespolitiken. Vi var neutrala i första världskriget, vi var neutrala i andra världskriget och landet hade tänkt förbli officiellt neutrala även i det kalla kriget mellan supermakterna USA och Sovjetunionen. I efterhand har det dock framkommit att Sverige stod närmare den västra sidan än den östra. Sverige hade nämligen en del hemliga förbindelser med NATO som jobbade för ett gemensamt säkerhetsintresse mot öst.

Det fanns dock tider då Sverige öppet frångick sin neutralitet, inte genom att gå in och strida på någon av de båda sidorna, utan genom att i den politiska debatten ta avstånd från hur någon av Supermakterna genomförde övergrepp på vissa länder och människor i tredje världen. Ett av dessa tillfällen var, som togs upp ovan, bombningarna av Hanoi julen 1972.

Olof Palme, som tre år tidigare för första gången blivit vald till statsminister över Sverige var en av de personer som tog starkt avstånd från den massaker som skedde borta i öst. I det traditionella jultalet som statsministern i Sverige håller varje år jämförde Palme bombningarna med en rad tidigare massakrer som bland annat genomförts av nazister. Detta minnesvärda tal kom att leda till väldigt kyliga kontakter mellan supermakten USA och den lilla nationen Sverige. Det var inte bara statsminister Olof Palme i Sverige som tog starkt avstånd från USA:s inblandning i kriget. Redan från det att kriget satte igång 1965 fanns det en rad olika folkrörelser som demonstrerade mot konflikten, framförallt bör clarté –förbundet nämnas i sammanhanget som redan innan kriget satte igång visade sitt missnöje mot USA. De olika folkrörelserna kom senare att gå tillsammans i en gemensam rörelse kallad FNL-rörelsen efter befrielsefronten i Sydvietnam.

Folk stod upp för sina åsikter, de gick ut på gator och torg i städer och mindre samhällen för att visa sitt missnöje där man trots det långa avståndet visade solidaritet för sina medmänniskor. Det var en tid olik den som vi lever i idag.

Den 28 november 2011 skrev kulturjournalisten Åsa Linderborg en artikel i Aftonbladet med rubriken *Trädskallar*. I artikeln skriver hon om de människor som var med och försvarade den flera hundra år gamla eken som stod utanför tv-huset i Stockholm. Linderborg skriver i artikeln att det är bra att folk vågar stå upp mot överheten men att det finns viktigare saker än ett träd att försvara exempelvis orättvisor mot våra medmänniskor, vilket är något Linderborg tycker saknas idag. Hon skriver att det var ingen som demonstrerade mot hur det privata företaget Carema skötte äldrevården i Vänersborg där äldre människor dog i sin egen avföring. Det är heller ingen som demonstrerar mot andra större orättvisor i andra delen av världen, Linderborg skriver:

Varför har vi sådan beröringsskräck med våra medmänniskor? Solidariteten med apan Ola, isbjörnen Knut och noshörningen Nelson är långt större än solidariteten med någon enda unge som svälter ihjäl på grund av den orättvisa ekonomiska världsordning som vi själva är ansvariga för.¹

Det Linderborg i sin artikel påpekar är att det finns viktigare strider än dem vi i Sverige för idag. Artikeln vill visa att solidariteten till en viss del människor emellan har försvunnit. Det är bl.a. därför jag tycker det är intressant att undersöka en tidsperiod när denna solidariteten ännu fanns där folk även på stora avstånd brydde sig om varandra och stod upp mot orättvisor.

Den 24 december 1972 mitt under USA:s bombningar borta i Vietnam skrev tidningen Arbetet en artikel och jag vill citera följande stycke.

Visst finns här människor som har det svårt – en del mycket svårt t o m – och vi får aldrig upphöra att solidarisera oss med dem. Så länge den minsta lilla grupp lider nöd har samhället och vi alla misslyckats.²

¹ <http://www.aftonbladet.se/kultur/article13997459.ab> 2012-01-10

² Arbetet 1972-12-24 *Julen 1972*

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är dels att undersöka hur tidningarna Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet och Arbetet ställde sig till USA's intåg i vietnamkriget och vilka motsättningar som fanns dem emellan. Undersökningen ämnar också att få fram om inställningen i tidningarna förändrades till USA's medverkan under krigets gång. Det här leder mig till följande frågeställningar:

- Hur framförde de tre tidningarna Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet och Arbetet USA's första tid i Vietnam?
- Fanns det stora motsättningar mellan den högerinriktade tidningen Dagens Nyheter och den liberala tidningen Svenska Dagbladet mot den socialdemokratiskt inriktade tidningen Arbetet?
- Hur förändrades inställning av de tre tidningarna till USA's medverkan i Vietnamkriget från det att de gick med i kriget tills det att julbomingarna skedde 1972?

1.2 Avgränsningar

I min uppsats har jag valt att avgränsa mitt undersökningsmaterial till de tre tidningarna DN, SvD och Arbetet. DN och SvD för att de var två av de största tidningarna under denna perioden och den socialdemokratiska tidningen Arbetet dels för att den ska fungera som en motkraft till de två andra mer liberala tidningarna och dels för att Arbetet hade sitt huvudsäte i Malmö till skillnad från de två andra Stockholmsbaserade tidningarna.

Tidningsmaterialet är begränsat till två olika tidsperioder under vietnamkriget dels mellan 16 – 23 november 1965 och dels mellan 19 – 31 december 1972. Den första tidsperioden 16 – 23 november valdes ut på grund av att det första stora slaget mellan amerikanerna och nordvietnameserna ägde rum vid denna tiden vilket jag på förhand trodde skulle leda till en del större artiklar på ledarsidorna i den svenska pressen. Den andra tidsperioden valdes dels ut på grund av att USA efter ett längre uppehåll satte igång sina flygbombningar över Nordvietnam igen och dels på grund av att den

svenska statsministern Olof Palme gjorde ett starkt uttalande mot amerikanernas krigföring. Detta antogs med största sannolikhet leda till ett visst intresse för den svenska pressen.

1.3 Forskningsbakgrund

I detta avsnitt kommer ett urval av tidigare forskning att redogöras. Vietnamkriget är ett stort och omdebatterat ämne som det har forskats mycket om. Jag har i min forskningsbakgrund valt att begränsa mig till forskning som har likheter med min undersökning d.v.s. där medias roll till vietnamkriget undersöks. Det viktigaste av dessa arbeten är den avhandling som Eva Queckfeldt blev klar med 1981. Det kommer också redogöras för en del mindre arbeten som är skrivna på olika universitet och högskolor.

1970 mitt uppe i det andra vietnamkriget började Eva Queckfeldt på sin avhandling "*Vietnam*" – *tre svenska tidningars syn på vietnamfrågan 1963-1968* en avhandling som inte skulle bli helt klar förrän 11 år senare. I denna avhandling är det de tre tidningarna Dagens nyheter, Stockholmstidningen som senare skulle gå över till Aftonbladet samt Svenska dagbladet som undersöks. I sin undersökning beskriver och analyserar hon den debatt gällande vietnamfrågan som fanns på de tre tidningarnas ledarsidor mellan augusti 1963 till januari 1969. Det hon ser som viktigt i sin undersökning är att tidningarnas åsikter och debatten som fanns kring denna undersöks och inte nyhetsbevakningen eller den allmänna opinionen. Det hon vill ge svar på i sin undersökning är dels hur tidningarna förhåller sig till varandra åsiktmässigt och dels om inställningen till vietnamfrågan har förändrats hos någon av tidningarna under den tidperiod hennes undersökning sträcker sig.

Hon kommer fram till att det fanns en viss skillnad mellan de två tidningarna DN och ST/AB på ena sidan och Svd på den andra. I de två förstnämnda tidningarna kommer Queckfeldt genom sin undersökning fram till att den aspekt eller krigsdeltagare som främst nämndes var *USA*. I Svd var det främst *Fred* som stod i fokus där *USA* kom i andra hand. Hennes andra fråga gällande om man kan uttröna en åsiktsförändring kommer hon fram till att en sådan sker. Queckfeldt stötte dock på problem när hon ville undersöka varför inställningen förändrades. Efter att ha gått genom tidningsledningarna kunde hon se att den offentliga svenska debatten ofta sammanföll med

en åsiktsförändring i tidningsledarna. Det hon kommer fram till är att det kan finnas inrikespolitiska orsaker som påverkar tidningarnas ledarmaterial. De inrikespolitiska orsaker som starkast påverkar ledarsidorna är det tal och handlingar som Olof Palme deltog i där han tar avstånd från USA's medverkan i vietnamkriget. Stark kritik kom då framförallt från borgerligt håll då dessa ansåg att detta skada den svenska neutraliteten. Queckfeldt ser att debatten mellan tidningarna är som störst då inrikespolitiska händelser påverkar dem. Det är framförallt då som de ideologiska skillnaderna mellan tidningarna är som tydligast. Hon kommer också genom sin undersökning fram till att ledarna i tidningarna hela tiden är starkt påverkade av den västerländska förankringen. Även om tidningarna exempelvis skriver om demonstrationerna som hölls av FNL eller att tidningarna tar upp Olof Palmes motstånd mot vietnamkriget och för diskussion kring den nordvietnamesiska fredviljan och den amerikanska aggressionen, så är det alltid utifrån hur USA agerade och utifrån debatter som fördes i amerikansk media. Den bundenheten beror på den tvåhundraåriga kulturella och språkliga gemenskap samt starka ekonomiska och politiska bindningar oss emellan menar Queckfeldt.³

År 2007 skrev Magnus Karlsson en c-uppsats i historia med titeln *Bilden av Tet-offensiven*. I denna uppsats undersöker han bildmaterialet under Tet-offensiven i februari 1968 i de fyra tidningarna *Life*, *Se*, *Aftonbladet* och *Expressen*. Han vill med sin undersökning ge svar på följande frågeställning:

- Vad föreställer bilderna?
- Vilka aspekter av kriget skildrar de?
- Hur framställs parterna USA/Sydvietnam och FNL/Nordvietnam
- Finns det några likheter eller skillnader i bildmaterialet?

Karlsson kommer i sin undersökning fram till att samtliga bilder som använts i tidningarna förutom en kommer från västerländska bildbyråer. Detta medför att bilderna får en västerländsk vinkling. Det visar sig också att tidningarna många gånger har haft tillgång till samma bilder. Den västerländska vinklingen på bilderna visar sig genom att hälften av bilderna han använt sig av visar bilder på

³ Eva Queckfeldt(1981) *"Vietnam": tre svenska tidningars syn på vietnamfrågan 1963 - 1968*, Gleerup: Lund

amerikanska trupper där de förekommer i tappra strider eller lugnt förbereder sig för en sådan. Man kan inte genom bilderna på något sätt få fram att några övergrepp förekom i kriget. De gånger det förekom Nordvietnamesiska eller FNL-trupper på bilderna skildrades krigets grymheter på ett mer utstuderat sätt. Överlag kommer Karlsson fram till att USA framställs som den goda parten i kriget.⁴

År 2009 skrev Fredrik Lindén ett självständigt arbete i krigsvetenskap med titeln *Media i konflikter – Den andra fronten*. I detta arbete vill Lindén ta reda på följande tre frågor gällande vietnamkriget och gulfkriget:

- Hur påverkade karaktären av de sittande presidenternas uttalanden och agerande opinionsbildningen?
- Hur påverkade karaktären av TV som media opinionsbildningen?
- Hur påverkade karaktären av journalisternas rapportering opinionsbildningen?

Lindén kommer genom sin undersökning fram till att mediahantering under vietnamkriget främst utgick från att reagera på händelser och sen skriva om dem medan mediahanteringen under gulfkriget mer försökte förutse vissa händelser för att sedan skriva om och hindra dem. Detta gjorde att opinionen i USA var mer hanterbar och mer positiv under gulfkriget än under vietnamkriget. Lindén menar dock att detta kanske inte varit fallet om gulfkriget pågått lika länge som vietnamkriget gjorde vilket kriget i Irak visade. Lindén kommer vidare fram till att ur militärpolitisk synpunkt är det viktigt att ha journalister på sin sida. Rapporteringen under vietnamkriget medförde att en stor opinion växte upp mot USA:s krigsföring. I jämförelse med Gulfkriget visar det sig att USA lärde sig något under vietnamkriget eftersom den amerikanska armén jobbade mycket för att förhindra oönskade situationer som skulle leda till att rapporteringen återigen skulle vara emot dem. Den amerikanske armén visade under detta kriget att de visste hur de kunde påverka rapporteringskaraktären till deras fördel vilket gjorde att ingen opinion växte upp mot dem.⁵

⁴ Magnus Karlsson(2007) *Bilden av Tet-offensiven*, opublicerad c-uppsats i historia, Högskolan Halmstad

⁵ Fredrik Lindén(2009) *Media i Konflikter – Den andra fronten*, opublicerat självständigt arbete i krigsvetenskap, Försvarshögskolan i Stockholm

2. Metod

I min undersökning väljer jag att studera ledarartiklar från de tre tidningarna DN, Svd och Arbetet. De två första tidningarna har jag studerat genom att gå igenom dem på mikrofilm som jag har fått hemskickat till Markaryds bibliotek. Den sista tidningen Arbetet har jag fått hem kopior på ledarna genom Lunds universitetsbibliotek.

För att genomföra denna undersökning kommer jag att välja ut relevanta ledare utifrån min frågeställning. Relevansen ligger i att det är samtida vid de händelser jag valt ut.

Dessa artiklar kommer sedan vara föremål för en kvalitativ komparativ textanalys där jag utifrån min frågeställning kommer framföra de likheter och skillnader som finns mellan de olika tidningarna. Stellan Dahlgren och Anders Florén skriver i sin bok *Fråga det förflutna* att den komparativa metoden kan användas till att:

1. Urskilja det generella från det unika, kvantitativt (omfattning av fenomen) eller viktigast (kvalitativt). Detta kan ske i såväl beskrivande som förklarande syfte.
2. Upptäck betydelsefulla, tidigare okända fenomen och strukturer.
3. Upptäcka nya viktiga processer.
4. Upptäcka nya viktiga förklaringar, till exempel varför samma förhållanden eller samma idéer uppstår på helt olika ställen⁶

I min undersökning är det framförallt punkt 4 som den komparativa metoden kommer användas. Beträffande punkt 4 skriver Dahlgren och Florén att: "historikern måste avgöra om de likheter man finner beror på att det har förekommit någon påverkan, till exempel från en ideologi till en annan." ⁷ Det ska dock understrykas att denna undersökning inte enbart inriktar sig till att hitta likheter utan att även påvisa de skillnader som finns mellan de olika tidningarna. Vidare skriver Dahlgren och Florén att syftet med den komparativa metoden bör vara att komma fram till en förklaring av resultatet.

⁶ Stellan Dahlgren & Anders Florén(1996) *Fråga det förflutna*, Studentlitteratur: Lund s. 199

⁷ Ibid, s.199

Jag kommer därför efter min analys av artiklarna att göra en teoretisk jämförelse (utifrån den teori som presenteras nedanför) för att komma fram till en förklaring.

Jag har i min undersökning valt att bortse ifrån de kvantitativa elementen då det skulle ge lite eller ingen relevans till min undersökning. I min undersökning har jag valt att avgränsa mig till vissa tidsbestämda perioder vilket leder till att kvantiteten inte har någon betydelse då de olika tidningarna kan ha publicerat mer eller mindre artiklar utanför min avgränsade tidsperiod.

2.1 Källmaterial

Här nedanför kommer en kort presentation av de tidningar jag valt att använda mig av.

Arbetet

Socialdemokratisk morgontidning som utkom 7 dagar i veckan och grundades 1887 av Axel Danielsson. Arbetet var från en början en tidning som fungerade som ett kamporgan för den sydsvenska arbetarrörelsen och blev välkänd för sina krönikor som ofta blev anmälda inför tryckfrihetsåtal. På 60 -talet kom den starkt att öka sin försäljning då den gick från att vara en eftermiddagstidning till att bli en morgontidning då den hade sin storhetstid. På 90-talet ville man dela upp tidningen i flera olika lokala utgåvor i Skåne detta medförde stora kostnader och 1992 gick tidningen i konkurs för första gången. Tidningen genomgick då en rekonstruktion och kom på så sätt att överleva några år till två år 2000 då företaget slutligen gick i konkurs efter flera räddningsförsök. ⁸

Dagens nyheter(DN)

Tidningen grundades av Rudolf Wall 1864 som hade ambitionen att skapa en billig tidning som kunde läsas av alla. Walls ambitioner kom också att lyckas och DN blev snabbt en populär tidning. DN framställde sig redan från början som en starkt liberalt ideologisk tidning och förordade starkt politisk frihet.

⁸ <http://www.ne.se/lang/arbetet> 2012-01-08

Efter en nedgång i försäljningen på 1890-talet kom sedan DN att bli en av de ledande tidningarna på första halvan av 1900-talet. Särskilt under mellankrigstiden kom försäljningen av tidningen att öka starkt och under andra världskriget gick DN om Sveriges då största tidning Stockholms-tidningen. På 70-talet förklarade sig DN som politisk oberoende tidning men kom även i fortsättningen att på ledarsidan driva sina tankar i liberal anda och kom också 1998 att byta sin beteckning till oberoende liberal. Under tiden andra vietnamkriget pågick genomgick DN en förnyelse där samhällsbevakningen av tredje världen framförallt kom att fördjupas. Redaktionschef under denna tid var Börje Dahlqvist.⁹

Svenska dagbladet(Svd)

Svd ställer sig idag som obunden moderat tidning och grundades 1884 men det var inte förrän efter en rekonstruktion 1897 som Svd kom att bli en erkänd tidning, den framstod då som opolitisk kulturell tidning.

Under första delen av 1900-talet kom tidningen att framstå som en konservativ tidning men med ett starkt intresser för att sociala reformer skulle genomföras. Det var inte förrän under andra världskriget som tidningen gick över till att bli en tidning som ställde sig politiskt till höger. 1940 hade nämligen högerriksdagsmannen Ivar Andersson utsetts till chefredaktör. Tidningen kom också efter detta att inom inrikespolitiska frågor räknas som högerens huvudorgan. Under 1980-talet skulle tidningen dock bli något öppnare för politiska frågor och kom då att få den politiska beteckning den har idag nämligen obunden moderat.¹⁰

⁹ <http://www.ne.se/lang/dagens-nyheter> 2012-01-08

¹⁰ <http://www.ne.se/lang/svenska-dagbladet> 2012-01-10

3. Teori

Herman & Chomsky

Som ett teoretiskt perspektiv för denna uppsats väljer jag att använda mig av Edward S Herman och Noam Chomskys propagandamodell som presenteras i deras bok från 1988 med namnet *Manufacturing consent – the political Economy of the massmedia*. Herman och Chomsky menar att massmedias roll i samhället är att underhålla, roa och informera individer. Massmedias roll är också att få folk att bete sig på ett visst sätt som får dem att passa in i det samhälle de verkar i. Världen består nämligen av koncentrerad rikedom till vissa länder och personer vilket medför att det ständigt pågår en klasskamp.

Media behövs då för att agera som ett organ vilket ska få folk att acceptera den plats i samhället som de har fått. Detta blir som tydligast i länder där media ägs av staten där censuren är hård. Svårare blir det i länder där media agerar som privata aktörer och där tryckfrihet råder. I dessa länder förekommer det ofta att media sysslar med grävande journalistik som avslöjar lagbrott både inom företagsvärlden och folk som jobbar inom och för staten. Media i dessa länder kämpar också hårt för tryck- och yttrandefriheten vilket på sätt och vis får dem att framstå som objektiva.

Vad man inte tänker på är hur ojämn fördelningen är av resurser och vilken effekt detta får gällande vilka som har tillgång till ett privat medianät och vad detta i sin tur får för resultat på nyheterna som publiceras.

Det är just denna ojämna fördelning mellan rikedom och makt och vilken vidare effekt det får på massmedias val och intressen som Herman och Chomskys teori fokuserar på. Genom rikedom och makt finns nämligen vissa möjligheter att få media marginalisera oliktankade men också att mestadels publicera just det nyheter som de med makt och rikedom vill ska komma ut.¹¹

Herman och Chomsky menar att även om pressen och annan media kallar sig fri och objektiv så finns det vissa filter som media går igenom innan exempelvis artiklar publiceras vilket medför att media inte är så objektiv som den vill utge sig att vara. Dessa filter som artiklarna måste gå igenom är följande:

¹¹ E Herman & N Chomsky(1988) *Manufacturing consent: The polical economy of mass media*, Pantheon: New York, s. 2

- Hur mäktig ägaren är och vilken påverkan denna har.
- Annonsintäkter som den viktigaste inkomstkällan.
- Vilken tillit man kan ha till media när informationen kommer från staten, olika affärsverksamheter m.m.
- Kritiken som kommer utifrån och hur den påverkar.¹²

När nyheterna genomgått detta filter återstår endast en avskalad nyhet som inte har det nyhetsvärde den egentligen hade från början. Därav uppstår en viss propaganda som skyddar vissa intressen.

De personer som arbetar med media är inte så medvetna om att detta filter finns. Detta system är naturligt inarbetat i mediavärlden så att de som arbetar med media har lyckats övertyga sig själva om att de för fram objektiva händelser. Herman och Chomsky menar att mediafolket också är objektiva efter det att filtret gått igenom. Begränsningarna som detta filtret medför är så mäktigt att nyhetsrapportering bara kan se ut på ett sätt.¹³

Syftet med denna uppsats är att ta reda på ifall det fanns några motsättningar mellan de tre tidningarna som valts ut ifråga om USA:s inblandning i vietnamkriget. För att förstå dessa eventuella motsättningar måste det finnas någon förklaring till varför tidningarna ställer sig så olika till inblandningen. Herman och Chomskys propagandamodell förklarar just detta. Teorin framhåller de många olika aspekter som kan leda fram till att media ställer sig olika i sin rapportering av händelser.

¹² Ibid, Sid 2

¹³ Ibid sid 3

4. Vietnamkriget – en historisk bakgrund

I slutet av 1800-talet erövrade fransmännen ett nytt område i sydöstra Asien nämligen Indokina. Det största landet inom detta området är Vietnam men består också av länderna Laos och Kambodja. Det här området förblev en fransk koloni fram till dess att tyskarna lyckades ockupera Frankrike under andra världskriget. Japan som var ett av de tre länder som ingick i axelmakterna tillsammans med Tyskland och Italien under andra världskriget såg nu möjligheten att ta över Indokina från Frankrike när dessa var upptagna med att försöka försvara sitt eget land. Det här var också något japanerna lyckades med. Indokina befann sig dock inte länge under japansk makt. När andra världskriget tog slut stod som bekant axelmakterna som förlorare och Japan tvingades genom fredsförhandlingarna lämna ifrån sig Indokina. Makten delades då upp mellan styret i de tre länder som ingick i Indokina. I Kambodja och Laos hamnade makten hos kungarna.¹⁴

4.1 Upptakten till första vietnamkriget

I Vietnam hamnade makten hos frihetsrörelsen Vietminh som förklarar Vietnam fritt i slutet av kriget. Denna frihetsrörelse leddes av kommunisten Ho Chi Minh. Efter andra världskriget dröjde det inte länge innan fransmännen ville ta tillbaka sitt tidigare område i Indokina men den nya befrielseörelsen i Vietnam ville annat. Det här ledde till den konflikt som brukar kallas det första vietnamkriget.¹⁵ Ho Chi Minh arbetade länge för att en fredlig lösning med Frankrike skulle nås. Han gjorde bland annat en resa till Frankrike för att uppnå just detta. När Ho Chi Minh återvände efter sin resa till Frankrike märkte han dock att ett befrielsekrig var oundvikligt. Det här berodde delvis på att fransmännen hade bildat en egen republik i södra Vietnam kallat Cochinkina som erkändes som en fri stat av Frankrike. Själva startskottet för kriget skulle dock bli när den franska flottan stoppade en kinesisk båt uanföör hamnstaden Haiphong i Vietnam. När fransmännen gjorde detta bröt de mot ett avtal som slutits mellan Frankrike och Vietnam. När så fransmännen

¹⁴ Sven Skovmand(2006) *Bonniers världshistoria*, Politikens förlag: Danmark s. 528

¹⁵ Klas-Göran Karlsson(2007) *Europa och världen under 1900-talet*: Liber AB: Stockholm s. 215

tog in det kinesiska skeppet i Haiphongh besköts de av trupper från Vietminh. Följden blev att fransmännen anföll staden Haiphongh där flera tusen människor fick sätta livet till, en stor del av dessa var civila. Det här ledde i sin tur att Vietminh genomförde olika attacker på franska befästningar i Vietnam. Ett exempel på dessa anfall var staden Hanoi där fransmännen efter attackerna återhämtade sig snabbt och gick till motanfall och drev ut Ho Chi Minh.

Alla tidigare tankar av Ho Chi Minh att försöka lösa kampen om frihet på fredlig väg gick nu om intet och ett krig för frihet startade.¹⁶

4.2 Första vietnamkriget

Det såg från början ut att bli en ganska lätt seger för fransmännen. Nordvietnam hade när kriget satte igång endast tillgång till ca 30 000 soldater.¹⁷

Det frihetsrörelsen dock hade på sin sida var det breda folkliga stödet i Vietnam, framförallt i de norra delarna av landet. Att de hade svårare för att finna stöd i söder berodde framförallt på att de franska trupperna hade lyckats rensa ut stora delar av kommunistympatisörerna i de här delarna av landet redan innan kriget. En annan orsak var att det i de södra delarna fanns två andra starka rörelser som man var tvungen att konkurrera med. Det var delvis dessa faktorer som gjorde att landet senare kom att delas i två stater ett Nordvietnam och ett Sydvietnam.¹⁸

Efter de inledande nederlagen började den kommunistiske ledaren Ho Chi Minh med en ny taktik. Han tänkte tillbaka på den vietnamesiska historien och namngav de stridande trupperna efter personer som betytt mycket för Vietnam. Han lät också ickestridande människor bilda sammanslutningar som var viktiga för folkets moral. Exempel på detta var kulturella organisationer som *den litterära sammanslutningen*.¹⁹ Ho Chi Minh var också redan innan kriget mån om att landets kvinnor fick komma till tals, eller som Ho Chi Minh själv uttryckte det: ”Kvinnorna är halva folket. Om kvinnorna inte är fria är folket inte fritt”²⁰. Uttalande som detta och att Ho Chi Minh såg till att kvinnor fick rösträtt gjorde att många kvinnor fanns med i Vietminh som

¹⁶ Hans Hägerdal(2005) *Vietnams historia*, Historisk media: Lund s. 216

¹⁷ Marco Smedberg(2008) *Vietnamkrigen 1880 – 1980*, Historisk media: Lund s. 44

¹⁸ Hägerdal(2005) s.221

¹⁹ Ibid s. 222

²⁰ Ibid s. 222

stred för ett fritt Vietnam. I början av 1950-talet finns det statistik som tyder på att över en miljon kvinnor var med och kämpade för friheten.²¹

De huvudsakliga uppgifterna för kvinnorna, barn och de obeväpnade män som fanns var att se till att det kom fram material till de stridande trupperna i fronten plus att agera vägvisare, spionera och att arbeta som vakter²²

Ho Chi Minh lyckades genom dessa olika aktioner få upp moralen och kampviljan igen efter den dåliga inledningen på kriget och det började nu vända till Nordvietnams fördel. Fransmännen hade dock inte en tanke på att ge upp. De kände att de hade mycket att bevisa för att hålla kvar platsen som en stormakt. För att kunna visa för omvärlden att man fortfarande var en makt att räkna med trots att det gått dåligt i andra världskriget kunde man inte låta sina tidigare kolonier bli fria. Efterhand som kriget pågick visade det sig dock att fransmännen hade en stor ovana att strida i djungeln, det visade sig också att fransmännen hade en allt för dålig ekonomi efter det kostbara andra världskriget. Dessa ekonomiska problem löstes genom att USA som inte ville se att den kommunistiske grenen i Vietnam vinna, skickade 15 miljoner dollar för att hjälpa fransmännen i sin kamp. Amerikanerna ville inte gå in i kriget med egna soldater då de trodde att det kunde leda till ett tredje världskrig.²³

Detta beslut ändrades 1965 som vi senare kommer att se.

Vietminhs strategi i kriget gick ut på att få kriget till ett långdraget krig som skulle vinnas med stort tålamod. Denna strategi byggde på tankar från den antika kinesiska krigsstrategen Sun Zi. Att man ville få kriget till ett långdraget krig berodde på att man visste att man mötte en fiende som hade större och bättre resurser än en själv men att de stred i ett annat land. Strategin gick då ut på att om fransmännen märkte att de inte kunde vinna detta krig snabbt skulle deras moral sjunka vilket slutligen skulle leda till att röster höjdes för att dra sig ur kriget. Denna strategi kom också att lyckas. I Frankrike växte snabbt en opinion som ställde krav på att fransmännen skulle dra sig ur. Samtidigt började också frihetsrörelsen i Vietnam få starkt stöd av Kina och den kommunistiske ledaren Mao sedan denne tagit makten i Kina. Kriget som till en början såg ut att gå vägen för den franska armén hade nu vänt till fördel för den hårt kämpande frihetsrörelsen i Vietnam. Även om fransmännen förtvivlat kämpade vidare för att vända kriget till deras fördel igen fick de slutligen se sig besegrade sedan

²¹ Ibid s. 222 - 223

²² Smedberg (2008) s. 44

²³ Hägerdal(2005) s. 224 - 225

Vietminh lyckats ta åt sig stora delar av de franska besittningarna i Indokina. I fredsförhandlingarna som diskuterades i Genève var de flesta överrens om att försöka få till en rättvis fred. Amerikanerna motsatte sig dock de andra länderna då de inte ville se att kommunister fick ta till sig stora landområden.

Slutligen kom man fram till att landet skulle delas i två delar ett Nordvietnam och ett Sydvietnam. I de södra delarna styrde den starkt antikommunistiska ledaren Bao Dai. Delningen av landet skulle inte vara länge meningen var att man efter två år skulle hålla ett val i Vietnam där man kom fram till en ledare som skulle styra hela landet. Denna överrenskommelse accepterades av alla inblandade länder så som Kina, den nordliga demokratiska republiken Vietnam, Storbritannien, Sovjet alla förutom USA och den sydliga delen av Vietnam där Bao Dai styrde.²⁴

Redan här kan man se att det är upplagt för ett andra vietnamkrig.

Efter sju år i krig hade nu vietminh lyckats behålla sitt land som självständigt men det kom att kosta många människors liv på båda sidor. Enligt uppskattningar som gjorts miste ca 141 000 fransmän livet med deras allierade på den sydvietnamesiska sidan uppgick siffran till ca 173 000 man. Förlusterna för Nordvietnams sida var dock ännu större och det beräknas att tre gånger så många dog på segrarsidan. Det fanns också en stor del civila som blev drabbade av kriget, ca 150 000 dog av dessa.²⁵

När man ser till antalet döda människor förstår man att det blev en väldigt hård seger för den vietnamesiska frihetsrörelsen och som vi vet i efterhand var detta kriget långt ifrån lika dyrköpt som kriget som skulle komma.

4.3 Upptakten till andra vietnamkriget

Amerikanerna var som nämns ovan missnöjda med de fredsförhandlingar som skrevs på av de flesta länder efter första vietnamkriget. Man utgick med rädsla utifrån den dominoteori som den amerikanska presidenten Eisenhower lanserade på en presskonferens 1954. Betydelsen av denna teori var att om Frankrike mot all förmodan skulle förlora kriget mot kommunismen i Indokina så skulle kommunismens ideologi även spridas till närliggande länder så som Burma, Thailand, Indonesien m.fl. Det här kunde absolut USA inte tillåta i en tid av spänningar mellan

²⁴ Ibid s. 231 - 232

²⁵ Smedberg(2008) s. 88

de två supermakterna USA som förespråkade den marknadsliberala ideologin och Sovjetunionen som förespråkade den kommunistiska ideologin. Av just dessa anledningar vägrade USA att underteckna de fredsförhandlingar som man kommit fram till Genève.

I södra Vietnam sattes en ny ledare in på begäran av USA. Den tidigare ledaren Bao Dai ansågs vara för svag för att styra upp de oroligheter som ännu bestod efter krigsslutet. Det var Bao Dai själv som tvingades utnämna den nya regeringschefen Ngo Dinh Diem. Diem lyckades också mycket riktigt styra upp Sydvietnam med militär hjälp då det största problemet var två andra rörelser som ville ta åt sig delar av landet. Dessa framgångar för Diem gillades av president Eisenhower som var starkt delaktig till att denne hade blivit regeringschef. Diem genomförde också en folkomröstning om vem som skulle styra landet. Diem vann denna omröstning med 98 % vilket är väldigt höga siffror, lite väl höga siffror skulle det visa sig efter valet då det kom fram att i staden Saigon fick Diem 200 000 fler röster än det fanns folk som var berättigade till att rösta. Resultatet av valet ledde till att Diem blev den första presidenten i den nya staten Republiken Vietnam.²⁶

Det nationella valet som utlovades i Genèveförhandlingarna kom däremot aldrig att genomföras. Den nya presidenten Diem totalvägrade att ett nationellt val skulle hållas. Diems argument var att Nordvietnam ändå inte skulle tillåta fria val vilket Sydvietnam skulle förlora på då de södra delarnas befolkningsmängd var mindre. Det fanns heller inga regler som tvingade honom att gå med på ett nationellt val då Diem inte var bunden av Genèveavtalet.²⁷

Diem fortsatte på så vis att tillsvidare styra de södra delarna av Vietnam men hos folket var han långt ifrån populär. En stor del av Diems energi gick ut på att ta till fånga och sätta folk i koncentrationsläger eller helt enkelt avrätta den opposition som fanns kvar, främst kommunister, i de södra delarna. Många av människorna som sattes i koncentrationsläger eller avrättades var inte ens kommunister utan oskyldigt dömda av den hemliga polis som upprättats. Det var till stor del detta som ledde till att en mer organiserad opposition slutligen kom att dyka upp i de södra delarna med stöd från Nordvietnam.²⁸

²⁶ Hägerdal(2005) s. 235-236

²⁷ Smedberg(2008) s. 92

²⁸ Hägerdal(2005), sid 237

I början av 60-talet bildades en ny befrielsefront som kallade sig själva FNL som stod för *Front National de Liberté*. Deras huvudsakliga mål var störta president Diem för själva ta över makten för att kunna genomföra sin politik utan USA:s inblandning. Organisationen bildades av en samlad opposition från olika grupper som alla ville störta Diem men dominerades redan från början framförallt av Ho Chi Minhs kommunistiska arbetarparti i norr.²⁹

Det blev dock inte FNL som kom att störta den hårt ansatta presidenten utan detta såg officerare i det egna ledet till. Diem hade gått för långt i sin politik att utrota oppositionen i Sydvietnam. Framförallt var det bönderna i Sydvietnam som fick lida hårt av Diems politik. Diem hade nämligen sett till att samla ihop folk på landet till större byar för att dessa skulle ha en chans att försvara sig mot den nya befrielsefronten i norr. Bönderna i dessa byar hade ofta inget intresse av att göra detta och fick heller inte tillräckligt med utrustning för att klara av att försvara sig.³⁰

FNL's huvudsakliga mål var ju heller inte att försöka komma åt den vanliga befolkningen i Sydvietnam utan riktade främst in sig på att störta Diem. Mycket av de pengar som tidigare hade gått åt till att ge den vanliga befolkningen deras sociala förmåner av staten gick nu åt till att sätta denna av Diem impopulära strategi i verket. Dels denna strategi och dels att Diem gick hårt åt buddhisterna som fanns i landet ledde till ett stort missnöje av befolkningen där flera kravaller och demonstrationer bröt ut. Det var efter dessa händelser som konspirationer i det egna ledet väcktes där man visste att Diems politik inte hade någon framtid. Den första november 1963 störtades Diem genom en lyckad statskupp och avrättades några dagar senare.³¹ Kuppmaakarna hade sett till att de hade fått amerikanskt stöd till att genomföra statskuppen vilket de visste var tvunget. Det här var också något de lyckats få genom den dåvarande amerikanska presidenten John F Kennedy som ironiskt nog också blev skjuten bara tre veckor efter det att Diem blivit avrättad.

²⁹ http://www.ne.se/article/article.jsp?i_art_id=172243&originalURI=/fnl 2012-01-08

³⁰ Hägerdal(2005), sid 249

³¹ Ibid, sid 249 - 251

4.4 Andra vietnamkriget

Den tändande gnistan som fick USA att starta ett fullskaligt krig mot Nordvietnam kom efter en händelse 1964. Det som hände var att nordvietnameserna anföll ett amerikanskt krigsfartyg i Tonkinbukten utanför Nordvietnam. Detta ledde i sin följd till att det beslutades i den amerikanska kongressen den dåvarande amerikanska presidenten Lyndon B. Johnson fick rätten till att försvara de stridskrafter som fanns på plats.³²

Det var dock inte förrän i början av 1965 som USA gick in i kriget på allvar. I februari startade USA ett stort bombanfall mot Nordvietnam. Detta efter att den amerikanska flygbasen i Vietnam anfölls i februari 1965, kriget var nu igång på allvar. Bortsett från att stora amerikanska flygstyrkor skickades till Vietnam kom också de markbundna trupperna att öka starkt under 1965, från att i början av året varit ca 75 000 man till att slutet av året ha en styrka på ca 184 000 man och som ständigt ökade.³³

Trots den överlägsna styrkan USA hade jämfört med Nordvietnam kom kriget inte att bli lyckosamt för amerikanerna. Det största skälet till detta var att de amerikanska trupperna hade stor ovana av den svår genomträngliga terräng som striderna skedde på. Det berodde också på den stridsvilja som fanns hos motståndarsidan som blev allt större genom de hänsynslösa bombningarna som genomfördes av USA.³⁴

Framförallt medförde dessa bombningar också till att USA gjorde sig väldigt opopulärt över hela världen. När julbombningarna startades 1972 väcktes en stark avsky mot den dåvarande president Nixon, inte minst i det egna landet där förtroendet för honom minskade radikalt. Det minskade förtroendet och det faktum att den amerikanska kongressen hotade med en revolt var det som fick Nixon att till slut börja förhandla om en fred på allvar. Den 28 december 1973 började fredsförhandlingarna, Nixon hade pressen från kongressen och i Nordvietnam var man trött på bombningarna som under kriget lett till stor förluster. Fredsförhandlingarna varade fram till den 23 januari 1973 då man slutligen kom överens om ett avtal som passade alla inblandade.³⁵

Resultatet av kriget blev att ca två miljoner civila dog i Nord- och Sydvietnam. Bland trupperna i den sydvietnamesiska armén dog ca 250 000 och inom FNL och den

³² Karlsson(2007) s. 216

³³ Smedberg (2008) s. 124

³⁴ Karlsson(2007) s. 216

³⁵ Smedberg(2008) sid 256 - 258

Nordvietnamesiska armén dog ca 925 000. De amerikanska truppern var de som kom lindrigast undan där ca 55 000 soldater fick sätta livet till. Uppräknat här är endast döda men siffran över sårade är långt mycket större. Slutsumman för USA:s krigskostnader beräknas hamna på ca 140 miljarder dollar vilket medförde en ekonomisk kris USA fler år efter detta utan att egentligen uträttat någonting i Vietnam.

5. Sverige och vietnamkriget

Det var inte bara i USA som det väcktes protester mot den amerikanska krigsföringen och det var inte bara i USA som röster höjdes för att amerikanerna skulle dra sig ur kriget. TV-bilderna som man kunde följa från vietnamkriget gjorde att det väcktes en stark opinion i många länder runtom i världen som starkt bidrog till att amerikanerna slutligen drog sig ur kriget.

Inte minst i Sverige väcktes starka protester mot vietnamkriget genom solidaritetsrörelser och demonstrationer men också genom en statsminister som var stark motståndare till kriget. Det amerikanerna främst kommer ihåg från protesterna från Sverige är orden Olof Palme uttalade i sitt tal efter julförbönerna 1972 där han jämförde USA med historiens största människobrott vilket ledde till ett kyligt klimat mellan supermakten USA och den lilla nationen Sverige.

5.1 Den svenska utrikespolitiken efter 2:a världskriget

Det var inte alls självklart att Sverige skulle ställa sig som motståndare till USA när dessa gick in i kriget 1965. Efter andra världskriget och i inledningen av det som senare kom att kallas kalla kriget var tacksamheten till USA stor.

Den utveckling som skedde borta i Indokina efter det första vietnamkriget var inte en punkt som hamnade högt på dagordningen över utrikespolitiken i den svenska riksdagen. Det fanns mycket annat att oroa sig för istället. Det främsta orosmomentet var den spänning som fanns mellan USA och Sovjet och det atomvapenkrig som hela tiden låg nära till hands.³⁶

Den svenska utrikespolitiken gick ut på att hålla sig vän med de båda supermakterna USA och Sovjet. Sverige ville likt under andra världskriget fortsätta att hålla sig som neutralt. Det här var också en av anledningarna att Sverige inte gick med i den politiskt bindande kol- och stål-union som bildades 1951 som senare kom att bli EU.³⁷

Inofficiellt stod man främst på västlägrets sida men utformade sin officiella utrikespolitik på så sätt att man inte tog ställning för någon av de båda makterna.

Att man främst stod på den västra sidan har framkommit efter berlinmurens fall då flera bevis kommit fram på att Sverige hade väldigt nära förbindelser med

³⁶ Åke Kilander(2007) *Vietnam var nära*, Leopard förlag: Lund

³⁷ Susanna Hedenborg & Lars Kvarnström(2006) *Det svenska samhället 1720 – 2000 Böndernas och arbetarnas tid*, Studentlitteratur: Danmark, sid 309

atlantpakten – NATO (North Atlantic Treaty Organisation) som arbetade för ett gemensamt säkerhetsintresse mot öst.³⁸

Sverige var trots sin neutralitet väldigt aktiva i sin utrikespolitik genom det FN som bildats efter andra världskriget för att bevara fred i världen.³⁹

1953 utnämndes svensken Dag Hammarskjöld som generalsekreterare i FN vilket kom att påverka den svenska rollen på den internationella arenan. Hammarskjöld hade som mål att det kalla kriget inte skulle spridas vilket skulle uppnås genom att skicka fredsbevarande trupper till de områden där konflikter uppstod. Hammarskjöld dog under just ett sådant uppdrag i en flygolycka under ett uppdrag i Kongo 1961 mitt uppe i en tid då kalla kriget var som hetast.⁴⁰

Bara två år innan hade Sovjetunionen gjort försök till att upprätta ramper till medeldistansrobotar på Kuba vilket medförde att den amerikanska flottan upprättade en blockad runt Kuba där alla sovjetiska fartyg skulle hindras. Denna händelse som har gått till historien som kubakrisen är framförallt ihågkommen för hur nära det var att ett tredje världskrig bröt ut. Lyckligtvis drog fartygen från Sovjet sig undan sista stund.⁴¹

Samma år som Hammarskjöld dog började också bygget på den mur som skulle dela Europa mellan öst och väst nämligen Berlinmuren. Kontentan av de två händelserna kubakrisen och Berlinmuren var att Hammarskjölds strategi på att FN skulle förhindra spridandet av det kalla kriget inte längre var aktuell. Detta medförde att Sverige började söka en annan egen väg utanför FN för att kunna hjälpa krisdrabbade länder. Året efter Hammarskjölds död 1961 bildades nämligen NIB (Nämnden för Internationellt Bistånd) som från och med 1965 kom att heta SIDA (Swedish International Development Authority) som bl.a. har som mål att främja säkerhet och fred. Skapandet av denna myndighet medförde att Sverige kunde driva en mer självständig och än mer aktiv utrikespolitik vilket kom att visa sig under andra Vietnamkriget.⁴²

³⁸ Harald Gustafsson(2007) *Nordens historia – En europeisk region under 1200 år*, Studentlitteratur: Danmark

³⁹ Lars I Andersson(2003) *Sveriges historia under 1800- och 1900-talen*, Liber AB: Stockholm sid 271

⁴⁰ Andersson(2003) s. 195 - 196

⁴¹ Karlsson(2007) s. 201

⁴² Andersson(2003) s. 273

5.2 Sverige under andra Vietnamkriget.

Den svenska statsministern gjorde sig redan från början känd som en motståndare till vietnamkriget. Redan under det första krigsåret i juli 1965 höll Olof Palme ett av de tal som tydligt visade vad han stod i vietnamfrågan nämligen det tal som i efterhand gått under namnet *gävletalet*. I talet tar han upp det fridsamma svenska semesterfirandet vilket han sätter i kontrast mot det mänskliga lidandet som vid samma tid skedde runt om i världen där bilder genom media nådde oss som visade ”plåga och tortyr, av stympade barn, lemlästade människor.”⁴³ Han tar i sitt tal också upp situationen för det vietnamesiska bönderna:

Jag vet inte om bönderna i Vietnams djungler har några utopier, några drömmar om framtiden. De intryck man får förmedlar en känsla av hopplöshet och resignation, av förvirring och förtvivlan över en maktpolitisk kamp som går ut över deras livsbetingelser. Drömmer de om framtiden sker det förmodligen i enkla kategorier: en tillvaro i fred, utan svält och där deras människovärde respekteras.⁴⁴

Som nämnts ovan kom detta tal att spådas på med det än mer USA-kritiska talet 1972 efter julbombningarna. Ett tal som kom att starta stor debatt världen över vilket kommer att märkas i den tidningsundersökning som uppstatsen utgår från. Den mest minnesvärda passagen i talet är när Palme jämför bombningarna med tidigare historiska massakrer:

Det man gör är att plåga människor, plåga en nation för att förödmjuka den, tvinga den till underkastelse inför maktspråk. Därför är bombningarna ett illdåd. Därav finns det många i modern historia. De förbinds ofta med namn. Guernica, Oradur, Babij Jar, Katyn, Lidice, Sharpeville och Treblinka. Våldet har triumferat. Men eftervärldens dom har fallit hård över dem som burit ansvaret.⁴⁵

Svaret från USA lät inte vänta på sig, bara några dagar efter talet kom eftergifter där Sveriges ambassadör inte längre fick sitt kvar på den svenska ambassaden i USA. Men det var inte bara uppe på politisk nivå som ett motstånd fanns. Det väcktes också tidigt en växande folklig opinion mot Vietnamkriget framförallt genom det svenska

⁴³http://www.olofpalme.org/wpcontent/dokument/650730c_broderskaps_kongress_gavle.pdf sid 3, 2011-12-11

⁴⁴ Ibid, sid 15

⁴⁵ http://www.olofpalme.org/wpcontent/dokument/721223a_hanoi_julen_1972.pdf 2012-01-12

Clartéförbundet⁴⁶ som redan på våren 1965 väckt protester mot att USA inte följde Genèveavtalet. Denna svenska folkliga opinion kom att växa sig allt starkare under krigets gång och allt fler grupper ville öppet visa sitt motstånd mot det som skedde borta i öst. Dessa olika motståndsgrupper kom att bilda en gemensam rörelse nämligen FNL-rörelsen som tagit namnet efter befrielsefronten i Sydvietnam.⁴⁷

Deras huvudsakliga syfte var att stödja folket borta i öst mot den amerikanska krigsföringen. På sikt ville man driva ut amerikanerna och göra Vietnam till ett demokratiskt land med självbestämmande styre.⁴⁸

Även om Sverige var ett litet land medförde de olika demonstrationerna och statsministerns ställningstagande till att fler länder runt om i Europa och resten av världen tog efter Sverige och startade protester mot USA.

⁴⁶ Partipolitisk obunden socialistisk organisation. Bildat 1921 fick sitt namn efter franska Clarté.

⁴⁷ <http://www.ne.se/lang/clarte/145619> 2012-01-06

⁴⁸ Kilander (2007) sid. 339

6. Tidningsmaterial 1965

I detta avsnitt kommer en redogörelse för de artiklar som valts ut för denna undersökningen att ske. Tidningarna kommer att redogöras var för sig i kronologisk ordning. För att det ska bli enkelt att följa analysen kommer tidningarna även att undersökas med varje år för sig. En sammanfattande analys kommer inte förrän efter det att tidsperioden under 1972 redogjorts.

6.1 Arbetet mellan 16 – 23 november 1965

I tidningen Arbetet kunde endast två ledartiklar hittas som berörde vietnamkriget under den utvalda perioden. En sammanfattning av dessa kommer här:

6.1.1 17 november

Flygstaben spekulerar

Den första av dessa var en artikel som publicerades den 17 november 1965 och tog upp hur den svenska flygstaben skrivit en rapport gällande de amerikanska flygvapnet.

I den rapport som den svenska flygstaben beskrivit beröms det amerikanska flygvapnet mycket. I artikeln skrivs följande: ”Det amerikanska flygets framgångar har varit formidabla. Flyget har gett den amerikanska strategin dess ryggrad och lämnat markstridskrafterna ett hårt tillträngt stöd i djungelkriget mot Vietcong.”⁴⁹

I rapporten framkommer det också att man tror att FNL hade varit mycket starkare om det amerikanska flygvapnet inte funnits.

Frågan författaren till artikeln ställer sig är om det amerikanska flygvapnet verkligen varit så framgångsrikt? Frågan ställs eftersom de amerikanska styrkorna vid denna tiden för första gången mött nordvietnamesiska trupper i markstrid. Detta trots att det amerikanska flygvapnet gjort ett bra jobb för att utplåna just dessa. Författaren ställer sig också frågan ”om detta slags krigföring befrämjar det mål, som i sista hand måste vara avgörande att vinna befolkningen och därmed freden”⁵⁰

Artikeln avslutas med att man tar upp att den svenska flygstaben kanske är något överdrivet positiv till det amerikanska flygvapnets förträfflighet i strid. Man bör tänka på att USA's fiender i Vietnam inte har tillgång till något eget flyg och att deras trupper på marken inte har tillgång till några tunga vapen som kan göra skada på flygplanen.

⁴⁹ *Arbetet* 1965-11-17 *Flygstaben spekulerar*

⁵⁰ *Ibid*

6.1.2 22 november

Eskalation mot fred

I denna artikel är det USA´s planer på att komma fram till fredsförhandlingar genom strid som står i fokus.

Artikeln inleds följande:

FÖRENTA STATERNA har alltid hävdat att dess vidgade krigsinsats i Sydvietnam har freden som mål. Alla krig förs ju med den motiveringen utåt. I det här fallet vill det emellertid synas som att USA är på väg att kunna bevisa sin avsikter.⁵¹

Det skrivs i artikeln att USA vill genom kriget få motståndarna att känna sig så underlägsna att de till slut kommer att bli tvungna att gå med på fredsförhandlingar. Man vill få fienden i Hanoi att förstå att man i högsta grad är beredd på att gå ut i strid men att man i lika hög grad är beredd på att starta fredsförhandlingar. Det skrivs vidare om att man via kontakter fått fram att nordvietnameserna i Hanoi antagligen förstått USA´s avsikt och att det går rykten om att Ryssland försöker få Nordvietnam till att gå med på dessa fredsförhandlingar. Däremot finns det indicier som pekar på att kineserna inte vill att folket i Hanoi ska gå med på några fredsförhandlingar utan att dessa istället vill dra in Laos och Cambodja i stridigheterna där en fred kommer bli omöjlig att uppnå. Artikeln avslutas följande: ”Samtidigt får man väl hoppas att USA:s skamfilade rykte kan putsas upp åtskilligt om fredsoperationerna leder någon vart.”⁵²

⁵¹ *Arbetet 1965-11-22 Eskalation mot fred*

⁵² Ibid

6.2 Dagens Nyheter mellan 16 – 23 november 1965

Dagens Nyheters rapportering av vietnamkriget är mer omfattande än både SvD och Arbetet. I denna tidningen kunde tre stycken längre artiklar hittas.

6.2.1 17 november 1965

Avvisade förhandlingar

Artikeln tar upp det faktum att Nordvietnam redan innan kriget satte igång på allvar lade fram förhandlingar om fred som USA avvisade. Det är den amerikanske krönikören Eric Sevareid som påstår att vid två tillfällen på hösten 1964 försökte Nordvietnam genom FN-chefen U Thant få fram fredsförhandlingar med USA. Den första avvisades på grund av att det vid samma tid pågick stora valkampanjer inför presidentvalet. Andra gången var det den amerikanska försvarsministern McNamara som nej till förhandlingar eftersom han menar att detta skulle leda till att det blev allt svårare att stabilisera läget i Sydvietnam. Uppgifterna kommer från den förre FN-ambassadören Adlai Stevenson kort före hans död. Det skrivs om att det Stevenson sa får anses vara trovärdigt eftersom det knappast ställde honom själv i god dager.

6.2.2 19 november 1965

Förhandlingsdilemmat

Artikeln handlar om att Nordvietnam redan innan kriget satte igång på allvar 1965 försökt få till fredsförhandlingar. Amerikanerna har dock vägrat gå med på detta eftersom det skulle se ut som att de kapitulerade mot Nordvietnam.

Skribenten ställer sig dock kritisk till detta och menar att det är just så det sett ut på den sista tiden.

Här möter vi några av de numera vanligaste amerikanska argumenten mot förhandlingar och avtal i vissa lägen: ”Om de tycker att det är bra, måste det vara dåligt för oss” och ”man kan aldrig förhandla annat än från en position av styrka”⁵³

Skribenten menar att man kommer sanningen närmast när man säger att USA inte ville förhandla vid tidpunkten före kriget på grund av den inrikespolitiska situationen och det osäkra läget i Sydvietnam, där av gjorde man det lätt för sig när man sa att Hanois

⁵³ Dagens Nyheter 1965-11-19 *Förhandlingsdilemmat*

förhandlingar inte var seriösa. Det påpekas också att det funnits fler indicier på att Nordvietnam ville förhandla om fred så sent som på sommaren 1965 trots att presidenten sagt att detta inte förekommit. Skribenten ser en risk i att den amerikanska presidenten inte talar sanning, för om detta kommer fram så vänder opinion i USA snabbt.

Vi vet inte vilka utsikterna var under hösten 1964 för en förhandlingsuppgörelse mellan USA och Nordvietnam. Men vi vet att USA:s regering, genom att avstå från denna chans, i efterhand försatt sig i ett från många synpunkter kritiskt läge.⁵⁴

6.2.3 22 november 1965

I krigets labyrint

I denna artikel ställer sig DN's skribent kritisk mot USA inblandning i vietnamkriget. Det skrivs om att kriget inte längre är ett krig mellan Nord- och Sydvietnam utan att det har kommit att bli ett amerikanskt krig där Vietnam bara är en krigsskådeplats. Tidningen kritiserar också de amerikanska bombningarna som inte bara träffat befrielsefrontens trupper utan även byar med civila som inte utgör något hot. Det framkommer också i artikeln att bombningarna inte lett till vad amerikanerna tänkt sig att man skulle slå ut Nordvietnams största förband. Istället har det visat sig att USA aldrig stött på hårdare motstånd än där de har bombat vilket också lett till vissa spekulationer om hur starka de nordvietnamesiska trupperna är och vad de kan tillfoga för skada på USA.

Uppgifter om att starka nordvietnamesiska förband ingripit i striderna har utlöst spekulationer om både Hanoi motiv och möjligheter. Ett motiv, vid sidan av det att stötta befrielsefronten, kunde vara att man söker påverka amerikansk opinion genom att tillfoga USA svåra förluster i människoliv. Allt eftersom kriget tränger in i den amerikanske vardagen borde enligt denna kalkyl allt starkare inrikespolitiska krafter uppstå mot kriget.⁵⁵

⁵⁴ Ibid

⁵⁵ Dagens Nyheter 1965-11-22 *I krigets labyrint*

Artikeln avslutas med att peka på att den amerikanska regeringens uttalande och de artiklar som ställer sig mot Nordvietnam och publiceras i amerikanska tidningar får kriget att fortsätta och bli mer omfattande.

Detta är en strömning i Amerika, en strömning som åter förts upp till ytan krav på ökad flygbekämpning av Nordvietnam, bl a av befolkningscentra. En strömning som griper efter varje nytt tecken på oenighet mellan Moskva och Peking som ytterligare bevis för att Amerika inte har något att frukta i Vietnamkonflikten – annat än sin egen förmåga att dra ut krigets alla fruktansvärda konsekvenser. En grupp människor vilka inne i krigets labyrint inte ser några medel att komma ut annat än genom att slå sönder väggarna och ödelägga konstruktionen. Mot denna grupp, mot denna strömning, uppträder i Amerika en fredsopinion, vars styrka vi ännu inte rätt kan bedöma. Den borde genom sin blotta existens kunna ge president Johnson en viss handlingsfrihet. ⁵⁶

6.3 SvD mellan 16 – 23 november 1965

I tidningen Svenska Dagbladet förekommer, likt i den socialdemokratiska tidningen Arbetet, väldigt få artiklar som berör vietnamkriget mellan dessa datum. När ledarsidorna undersöktes kunde endast en artikel gällande kriget hittas.

6.3.1 17 november 1965

Brännbart om Vietnam

Artikeln handlar om huruvida USA avvisat ett försök från Nordvietnam att förhandla om fred. SvD har nämligen fått tag på uppgifter som säger så genom den amerikanske tidsskriften Look och journalisten Eric Sevareid som i sin tur fått uppgifter från den före detta FN-ambassadören Adlai Stevenson. Dessa uppgifter dementeras av USA's försvarsminister McNamara men det medges av andra i Washington att försök till fredsförhandlingar förekommit från Nordvietnams sida.

Artikeln går sedan in på att försvara den amerikanske presidenten på följande sätt:

Situationen för president Johnson var knappast så enkel som Sevareids artikel kan låta förmoda. Frånsett åverkningarna i Saigon skulle fredsförhandlingar i valkampanjens slutskede med säkerhet ha ådragit honom farliga beskyllningar för att vara ”mjuk” mot kommunismen. Till och med förhandlingar kort tid efter valet skulle också ha kunnat tas till intäkt för anklagelser om dubbelspel. I den internationella debatten har det

⁵⁶ Ibid

emellertid tagits förbluffande ringa hänsyn till vad president Johnson kan göra eller inte göra av inrikespolitiska skäl, och utan tvivel kommer artikeln i Look att erbjuda kritikerna argument som blir besvärande för Washington.⁵⁷

Vidare i artiklen skrivs det att USA ända sedan i April året 1965 varit väldigt villiga till att förhandla om fred men att det nu är Nordvietnam som sätter sig emot genom att lägga fram villkor som USA absolut inte kan gå med på. Detta trots att USA har gått in med väldigt stora styrkor i Vietnam som borde ge signaler till Vietcong att de inte kan vinna en militär seger som mot fransmännen. Med detta skrivet avslutas artikeln enligt följande:

Mot den bakgrunden förefaller det onekligen antingen som om de nordvietnamesiska trevarna förra hösten inte skulle ha varit seriösa eller också som om den senare hårdnande attityden blott kan förklaras av en nyvunnen segertro grundad på skäl vilka ter sig minst sagt svårbegripliga för utomstående⁵⁸

⁵⁷ Svenska Dagbladet 1965-11-17 *Brännbart om Vietnam*

⁵⁸ Ibid

7. Tidningsmaterial 1972

7.1 Arbetet mellan 19 – 31 december 1972

7.1.1 19 december

Det grymma sveket

Denna artikel riktar kritik mot den amerikanska presidenten Richard Nixon. Skribenten menar att Nixon är den amerikanska president som har burit det största ansvaret för freden i Vietnam men att han inte lyckats. Nixon är istället den president som legat bakom flest krigsförbrytelser i Vietnam, fler än alla de övriga presidenterna tillsammans.

Det totala bombtonnage, som har fällts över Vietnam under Nixons år vid makten är större än allt som fälldes före 1968, och för den delen större än vad USA fällde på samtliga krigsskådeplatser under hela andra världskriget.⁵⁹

Det skrivs vidare att man tycker att det är en skam att pressen och politiker runt om i världen accepterat att Nixon beskrivit sig själv som en fredspolitiker när han stödjer en sådan hemsk regim som den i Sydvietnam.

Det fortsätts sedan berättas om vilket ansvar pressen har och hur illa den skött sig i denna frågan. Ansvarslösheten ligger i att pressen hela tiden skrivit om hopp för fred när en sådan knappast varit möjlig detta har lett till att förtroendet till pressen är lägre än någonsin. ”Den stora förtroendeklyftan mellan press och allmänhet å ena sidan och lögnaktiga politiker på den andra började under president Johnson. Nixon har förvandlat denna klyfta till en avgrund.”⁶⁰

Resten av artikeln tar upp det faktum att Nixon nästan hade ett fredsavtal klart som båda sidorna kunde acceptera men att bombningarna nu startats igen. Det är inte ledaren i Sydvietnam som är hindret för en fred utan hindret är USA's president Nixon som vill få till fredsförhandlingar som enbart gynnar honom. Artikeln avslutas med följande ord.

⁵⁹ Arbetet 1972-12-19 *Det grymma sveket*

⁶⁰ Ibid

Inga dimridåer från Washington kan längre dölja att det är Richard Nixon själv som är huvudhindret för freden. USA hade aldrig i Vietnam att göra och inget i världen ger amerikanerna rätt att fortsätta sin folk- och miljömordspolitik där. Sällan har behovet av protester varit större än i dessa dagar.⁶¹

7.1.2 24 december 1972

Julen 1972

Artikeln utgår från det svenska folket och hur bra vi har det i vårt land. Hur mycket bättre vi har det än dem flesta andra i världen där välfärden i landet gjort att vi har den högsta levnadsstandarden i världen. Man tar upp hur viktigt det är att människor visar respekt och solidaritet till varandra och att vi hjälper varandra genom svåra tider oavsett var man kommer ifrån. I de sista två styckena av artikeln kommer skribenten in på att det finns ställen i världen som är svåra att hjälpa då de ligger så långt ifrån vårt land, ett av dessa är Vietnam. När artikeln skrivs har det precis framkommit att det svenska sjukhuset Bach Mai i Hanoi har bombats sönder av amerikanerna. Om detta skrivs så här:

En stad i ett litet oskyldigt land, som dagligen utsätts för historiens grymmaste krig, har i ett enda slag mist tredjedelen av sina sjukvårdsresurser. De som överlever bombernas helvete skall tvingas till undergång av brist på vård, är tydligen Nixons föresats.⁶²

I resten av artikeln uppmanas folk i Sverige att gå ut i protest mot USA´s närvaro i Vietnam. Uppmaningen lyder så här:

Vi i vårt land kan inte göra mycket åt USA:s ohyggliga krig i Vietnam. Men vi kan åtminstone säga ifrån vad vi tycker och tänker och inte stillaliggande glida undan. Regeringen har genom statsministern reagerat skarpt på nytt. Det är dags för ytterligare en meningsyttring höjd över alla partigränser som hela det svenska folkets protest mot våldet och omänskligheten.//...// Det är dags för folken – inte Nixon och hans gelikar – att skriva världshistorien.⁶³

⁶¹ Ibid

⁶² Arbetet 1972-12-24 *Julen 1972*

⁶³ Ibid

7.1.3 28 december 1972

Vår tids Guernica

I denna artikel tas USA's reaktion på Olof Palmes jultal om bombningar över Nordvietnam upp. Den inleds på följande vis:

Det patetiska amerikanska försöket att spela den förorättade oskulden och ge Sverige diplomatiska reprimander för statsminister Palmes senaste ställningstagande mot terrorbombningarna i Vietnam, är egentligen en av de mycket få ljuspunkterna i den senaste tidens utomordentligt dystra utvecklingen.⁶⁴

Precis som i den förra artikeln uppmanas till fler och större protester även av de svenska folket.

Sen går artikeln över till att kritisera den moderata ledaren Gösta Bohman som vänt sig mot det tal som Olof Palme höll. Följande står att läsa:

Förmodligen betraktar han det som god oppositionspolitik att distansera sig från vad Palme säger. Men i praktiken går han därmed USA:s ärenden och underminerar vad en så gott som fullständigt enig svensk opinion nu vill ha sagt nämligen att inga politiska, militära eller diplomatiska förevändningar någonsin kan berättiga det sadistiska folk- och miljömord, som nu sker i Vietnam.⁶⁵

Artikeln fortsätter efter detta att kritisera Bohman där man menar att bara för att han sitter i opposition behöver man inte tycka olika i varje fråga.

Artikeln avslutas med att beskriva hur man bör agera i fortsättningen där skribenten menar att man bör följa Birgitta Dahls förslag om att få till en gemensam nordisk protest.

⁶⁴ Abetet 1972-12-28 *Vår tids Guernica*

⁶⁵ Ibid

7.1.4 29 december 1972

Stormen växer

Denna artikel inleds med att rikta kritik mot en artikel som skrevs i Svenska Dagbladet. Där det togs upp att man inte trodde på att Olof Palmes idé om namnlistor skulle ha någon effekt på president Nixons krigsföring. Skribenten menar att det visst kan ha en effekt med namnlista, det står att läsa följande:

...// det är ytterst viktigt att inte tåga still, när stormakter med våldets hjälp söker kuva små nationer till underkastelse. Det blir ännu angelägnare när den ena stormaktens övergrepp tycks kunna ske med den andras förståelse. Världens små och medelstora nationer måste helt enkelt reagera.⁶⁶

Det tas vidare upp att tack vare Olof Palmes tal och namnlistor kommer protesterna att växa även utanför Sverige och spridas över hela världen. Det framkommer också att även fackföreningsrörelserna runt om i Europa är på gång att bojkotta USA:s krigsföring. Vidare beskrivs att det är väldigt få protestyttringar som hittills fått plats i media och därigenom bli kända för allmänheten men att debatten mot kriget blir allt större. Artikeln avslutas med en uppmaning om att protester över partigränserna bör komma överrens om att skriva på den namnlista som Olof Palme tagit fram.

7.1.5 30 december 1972

Lavin av protester

Artikeln tar upp vilka reaktioner som framkommit i tidningar runt om i världen på Olof Palmes jultal. Där det konstateras att det är mestadels positiva reaktioner som framkommer. Det tas också upp vad som skrivs i övrigt om det amerikanska kriget i Vietnam där många kritiska röster framkommer. Det skrivs att Nixon borde lyssna på den opinion mot kriget som finns runt om i världen. Följande står att läsa:

⁶⁶ Arbetet 1972-12-29 *Stormen växer*

Opinionstrycket kan till sist bli så hårt, att även stormaktsföreträdare kan finna det klokare att slå till reträtt. Och slå till reträtt är vad Nixon borde göra omedelbart. ”En fred med ära” kommer han ändå aldrig att kunna vinna åt USA.⁶⁷

Artikeln avslutas med en uppmaning till folket runt om i Sverige att skriva på den insamling av namn som finns mot vietnamkriget. Desto mer folk som skriver på desto mer kraft och uppslutning finns det för att fred ska slutas vilket borde få Nixon att agera.

7.1.6 31 december 1972

Primitiv reaktion

Artikeln skrevs till följd av att Nixon bestämt att Sveriges ambassadör i USA inte längre är välkommen som en motreaktion mot Olof Palmes jultal. Stark kritik riktas mot Nixon i artikeln då följande skrivs:

Det faktum att Nixon – låt vara under falska förespeglningar – omvaldes till president med stor majoritet, har tydligen gjort honom storhetsgalen. Hans göranden och låtanden får inte ens ifrågasättas och allra minst av ett litet folk som det svenska. Han anser sig bildligt talat ha rätt att knäppa till var och en som inte tycker som han.⁶⁸

Det skrivs vidare att den svenska regeringen och det svenska folket inte kommer att låta sig skrämmas så lätt. Bara för att han förbjuder den svenska ambassadören att sitta på sin post i USA kommer inte protesterna från Sverige att tystna. Artikeln går också in i försvar till Palmes tal och de jämförelser han gjorde mellan bombningarna i Vietnam och de tidigare nazistiska illdåd som skett tidigare.

Skribenten passar också på att återigen ge kritik mot Bohmans uttalande om att han tycker Palmes jämförelser är för hårda, Bohman har sagt att de nazistiska bombningarna var till för att döda emedan USA:s bombningar är till för att skapa fred. Skribenten menar att det finns inga skillnader när oskyldiga människor dör även i USA:s bombningar.

Artikeln avslutas med att ge beröm åt de många protestyttringar som kommit mot USA från svenskt håll. Det skrivs att dessa protester spritt sig till en mängd olika

⁶⁷ Arbetet 1972-12-30 *Lavin av protester*

⁶⁸ Arbetet 1972-12-31 *Primitiv reaktion*

länder och att en stark opinion vuxit fram även i USA som vänder sig mot Nixons politik.

7.2 Dagens Nyheter mellan 19 – 31 december 1972

7.2.1 19 december 1972

Nixon förlänger kriget

Artikeln handlar om att de tidigare fredsförhandlingarna mellan USA och Nordvietnam har brutit samman och att kriget tagit fart igen. Att kriget brutit ut igen beror på att förhandlingarna dem emellan har varit långt ifrån samstämmiga. Det skrivs att den amerikanska säkerhetsrådgivaren fler gånger sagt att freden varit nära och att de inte har varit långt ifrån att komma överrens. I själva verket har det varit stora motsättningar och motsägelser om hur fördragstexten om vapenstillestånd skulle se ut. Dessa motsättningar ledde slutligen till att fredsförhandlingarna i Paris bröt samman den 16 december. Skribenten tar upp att Nixon kanske redan från början visste att en fred inte skulle kunna uppnås men att det passade bra att förhandla om fred innan valet.

USA och säkerhetsrådgivaren Kissinger lägger dock hela skulden på Nordvietnam att fredsförhandlingarna brutit samman. I själva verket är det till största delen USA's fel då det var dessa som började ändra i de så gott som klara avtalen i oktober.

Det framkommer i artikeln att Kissinger inte vill ta ansvaret på sig utan lägger mycket av skulden på de förändrade kraven på Nixon.

Artikeln avslutas med ett konstaterande: ”Vad som redan har skett är att den amerikanska terrorn har ökats Och den nya upptrappningen av våldet styrs av Richard Nixons hand.”⁶⁹

⁶⁹ Dagens Nyheter 1972-12-19 *Nixon förlänger kriget*

7.2.2 21 december 1972

Terror!

Denna artikel ger stark kritik mot USA´s bombningar i Vietnam och inleds på följande vis:

Döden kommer i ständigt nya vägar till Hanoi. De senaste amerikanska bombanfallen mot den nordvietnamesiska huvudstaden saknar motstycke i Indokinakrigets historia. Vi är vittnen till en amerikansk terror som hånar folkrätten, som bryter mot förnuftet och som trampar på moralen. Order har utgått från Washington att straffa det vietnamesiska folket hårdare än någonsin därför att dess ledare har trotsat supermakten vid förhandlingsbordet. Med varje ny natt kommer bomberna som skall hamra mot människornas vilja till motstånd och fortsatt kamp.⁷⁰

Det framkommer att enda anledningen som USA strider för är att kunna få till så bra fredsförhandlingar som möjligt. Det framläggs som lustigt att Kissinger bara några dagar innan hade påstått att processen för fred gick i rätt riktning och att det bara fanns några få hinder kvar för att uppnå detta. Det skrivs om hur Kissinger helt bytt krav för att en fred ska kunna uppnås där han tidigare gått med på att Nordvietnam skulle vara med och forma Sydvietnams framtid till att Nordvietnam inte alls ska ha rätt till att bestämma något. Detta har lett till som skribenten avslutar artikeln med:

Kanske är det svårare än någonsin att effektivt uttrycka stöd för fredens sak och för det vietnamesiska folket som kämpar för denna fred. Svårare än någonsin men också nödvändigare.⁷¹

7.2.3 23 december 1972

Sverige och Vietnam

I denna artikeln är det framförallt Sveriges roll i Vietnamkriget som tas upp. Vad kan en liten nation som Sverige göra och vilket ansvar ligger på oss att agera.

Alltför många samveten har väckts för att en flykt in i tystnaden skulle vara en lösning. Budskapet om den grymma orätt som håller på att fullbordas drabbar en hel värld. De

⁷⁰ Dagens Nyheter 1972-12-21 *Terror*

⁷¹ Ibid

amerikanska vapnen slungas nu i raseri. När de jättelika B 52-planerna sätts in mot en tätbefolkad stad bortfaller den sista fiktionen om att målen skulle vara militära.⁷²

USA anklagas som synes väldigt hårt i denna artikeln och det fortsätter i samma anda när de tar upp Nixons brist på moral beskriver vad som hänt i Hanoi:

President Nixon och hans rådgivare måste ha kunnat förutse det som nu sker i och med att de än en gång satte sig över förnufts och moralens lagar. I Hanoi håller det som får ett stadssamhälle att fungera på att raseras. Vietnameser dödas i sina hem. Någon överlever den första nattens bombningar bara för att dödas eller lemlästas den andra natten. Eller den tredje eller den fjärde eller...⁷³

Det tas vidare i artikeln upp att det inte bara är nordvietnameser som får lida, även folk tillhörande USA dör i bombningarna. Det har nämligen påträffats att amerikanska piloter som suttit fängslade i Hanoi blivit bombade. Vidare tas det upp att det är långt ifrån bara militära mål som sönderbombas även sjukhus och ambassader ligger kvar i spillror. Det delas i artikeln ut beröm till vårt eget land Sverige som bistått med hjälp till de drabbade i Nordvietnam. Det pratas om att solidariteten med folket i Nordvietnam är stor i Sverige. Artikeln avslutas med dystra men hoppfulla ord: ”Det finns inte längre några illusioner om en snar fred. Men själva illusionslösheten ställer nya bjudande krav.”⁷⁴

7.2.4 29 december 1972

En nationell manifestation

Artikeln handlar om den namninsamling som startats gemensamt av de fem riksdagspartierna i Sverige som vänder sig mot övervåldet som sker i Vietnam. Det riktas också en del kritik mot den dubbelmoral som den moderata ledaren Gösta Bohman visar upp:

I det aktuella fallet ansluter sig Bohman till Nixons tanke att terrorn mot Hanoi är en berättigad krigsmetod för att tvinga nordvietnameserna till en underkastelsefred. Detta gör

⁷² Dagens Nyheter 1972-12-23 *Sverige och Vietnam*

⁷³ Ibid

⁷⁴ Ibid

han den ena dagen. Den andra dagen sätter han sitt namn under en vädjan till USA om ”omedelbart stopp för bombningarna i Vietnam”⁷⁵

Avslutande nämns det också att de sker vid lite fel tidpunkt då USA efter Olof Palmes tal efter julbombningarna inte bryr sig om vad Sverige tycker. Skribenten menar att USA kommer bry sig än mindre om de ser att partierna i Sverige är oense om Vietnamkrigets vara eller inte vara. Det sker dock också i en tid när fackföreningar runt om i Europa diskuterar om att bojkotta USA. Motståndet mot USA är på så vis inte ensamt skrivs det i artikeln.

7.2.5 31 december 1972

Tillfällig lättnad - utan verkligt hopp

Skribenten ställer sig skeptisk till om avbrottet i bombningarna av Vietnam kommer att bestå. Artikeln inleds med följande ord: ”Bomberna har slutat falla i Hanoi. Men ingenting säger att inte vår tids mest fruktansvärda terror mot ett tätbefolkat samhälle kan återkomma.”⁷⁶

Det spekuleras i artikeln om att avbrottet i bombningarna beror på de proteströrelser som vuxit sig starka världen över. Man tror dock att bombningarna fortfarande kan sätta igång igen när som helst. Hotet med att starta bombningarna igen kommer användas i de förhandlingar som sker den 8 januari med Nordvietnam. Det skrivs vidare om att man tror att Nixon ser bombningarna som en succe som lett till att han kan få igenom fler saker till sin fördel i förhandlingarna. Skribenten till artikeln tror dock inte att Hanoi och FNL har förändrat sin inställning i någon större utsträckelse. Det spekuleras också i om Nixon i de förhandlingar som var på gränsen till klara i oktober 1972:

Vid det här laget borde man i Hanoi vara övertygad om att Nixon visade sig villig till en uppgörelse i oktober endast därför att han på hemmaplan eftertraktade en historisk stor valseger. När segern var vunnen kunde han åter tala maktspråk.⁷⁷

⁷⁵ Dagens Nyheter 1972-12-29 *En nationell manifestation*

⁷⁶ Dagens Nyheter 1972-12-31 *Tillfällig lättnad – utan verkligt hopp*

⁷⁷ Ibid

Det skrivs vidare att förhandlingarna som skett mellan USA och Nordvietnam inte varit några riktiga förhandlingar. I själva verket har det mest handlat om hur USA ska kunna tvinga Nordvietnam på dyra eftergifter.

Det framkommer i artikeln att man tror att nya bombningar mycket väl kan starta och man avslutar med dessa ord: ”Men när det nya året bryter in kommer inte döden i ständigt nya vågor till Hanoi, där har plågan och tortyren stoppats. Det känns som en tillfällig lättnad – men utan varaktigt hopp.”⁷⁸

7.3 Svenska Dagbladet mellan 19 – 31 december 1972

7.3.1 19 december 1972

Nixons bomb

Artikeln tar upp att Nixon på nytt beodrat om nya luftoffensiver i Nordvietnam och om hur oväntat detta steget är av presidenten. En vecka innan denna artikeln publicerades fördes diskussioner om att man kommit överrens i de fredsförhandlingar som skett i Paris, det skulle då endast återstå två frågor som man ännu inte hade löst men att man var överrens till 99 %. Förklaringen som Vita huset gav var att den nya offensiven inte hade med de två svårlösta frågorna att göra utan handlade om att förhindra en offensiv av deras fiende. Skribenten skriver följande om detta uttalande:

Genom att förneka ett samband mellan det som skett i Paris och den nya bomboffensiven torde president Nixon ha överträffat sig själv i fråga om den skrupelfrihet med vilken han så ofta agerat och argumenterat och som inte minst hos press och etermedia gjort honom beryktad snarare än ryktbar som taktiker.⁷⁹

I artikeln tas sedan upp att två månader innan hade Henry Kissinger gjort ett uttalande om att en vapenvila var nära och att det då bara behövdes tre eller fyra dagar för att komma överrens om de sista detaljerna. Kissinger sa också den 9 december att ett avtal var så gott som uppnått och skulle inom kort lägga fram det för presidenten.

⁷⁸ Ibid

⁷⁹ Svenska Dagbladet 1972-12-19 *Nixons bomb*

Skribenten till ledaren är därav väldigt överraskad över den nya utvecklingen och skriver följande: ”Det steg Nixon tagit kommer att väcka bestörtning inte bara inom den amerikanska opinion som kommit att betrakta Vietnamkriget som avskrivet utan också i stora delar av omvärlden.”⁸⁰

Artikeln avslutas med att beskriva att sist när Nixon beordrade om en bomboffensiv i maj det året hade en bred opinion växt fram som hade anklagat den amerikanska presidenten för att sätta freden i världen på spel.

7.3.2 24 december 1972

Bombjulen

I artikeln skrivs om den bomboffensiv som tog sin början på måndagen den 18 december ska ha ett uppehåll på julaftonen.

Skribenten menar dock att:

...// det hade kanske varit mera stilenligt om den fortsatt utan uppehåll. Det sätt på vilket den nya offensiven inleddes och den brutalitet med vilken den genomförs kommer julen med dess fridsbudskap att te sig ovidkommande.⁸¹

Det tas upp i artikeln att bomberna som fälls inte bara träffar militära mål utan många civila människor dör och att hus som inte har med kriget att göra förstörs.

Detta beskylls inte bara USA för utan i artikeln står det följande:

Nordsidan i Vietnam har sannerligen inte väjt för grymheter eller dragit sig för att ådraga även den egna befolkningen lidanden. När den i våras satte in sin stora markoffensiv så var den, enligt vad Hanoi fler gånger medgivit, helt beredd på att svaret skulle bli en ny bomboffensiv och därmed tusentals offer också bland Nordvietnams civila. Vad som framförallt chockerat världen i den nya fasen av kriget är den ohöjda demonstrationen av en världsmakts möjligheter att åstadkomma död och förödelse i en liten primitiv nation.⁸²

⁸⁰ Ibid

⁸¹ Svenska Dagbladet 1972-12-24 *Bombjulen*

⁸² Ibid

Artikel avslutas med att lägga fram förhoppningar om att kriget snart ska vara över då fredsförhandlingarna i Paris trots den senaste utvecklingen fortsatt.

7.3.3 28 december 1972

Palme och protesterna

I denna artikel vänds kritik mot Sveriges vid denna tiden statsminister Olof Palme efter de uttalande han gjorde om USA's julbombningar. Frågan skribenten ställer sig är på vilket sätt man ska lägga fram sin kritik. Det skrivs följande:

Skall den ge uttryck för folkliga stämningar av indignation och vrede och skall den innehålla historiska jämförelser som mottagaren med visshet kommer att anse djupt nedsättande och orättvisa? Eller skall den protesterande, hur starka hans känslor än är, behärska sina ordalag och söka komma fram till en minsta gemensamma nämnare? Svaret borde vara uppenbart. Den som vill ha minsta hopp om att han meningsyttring skall göra någon verkan bör välja den sistnämnda vägen. Sveriges statsminister resonerade emellertid på motsatt sätt//...⁸³

Artikeln menar att på det sättet som Palme lade fram sitt tal var ett säkert sätt till att få folket i Washington rasande. Det skrivs att de jämförelser Palme i sitt tal gör med de nazistiska utrotningslägren är att gå för långt särskilt med tanke på att amerikanarna förhindrade nazisterna till många fler illdåd. Det skrivs också att Nordvietnameserna själva måste tycka att detta är ett konstigt uttalande då dessa inte kan jämföras med de grupper som nazisterna hade att göra med i sina läger.

Artikeln förstår sedan med att ta upp hur debatten förs om det fortsatta svenska motståndet mot vietnamkriget. Svd ledarskribent är framförallt inne på moderatledaren Bohamns linje som vill att alla partiledare ska skicka en gemensam vädjan till FN's generalsekreterare om att göra allt för att uppnå fred. Kritik riktas mot den landsomfattande namninsamling till Nixon som Olof Palme vill göra för att uppnå fred. Skribenten anser att även om Sverige skickar in en väldigt lång lista så kommer inte Nixon att bry sig så mycket, särskilt inte efter Palmes uttalande.

⁸³ Svenska Dagbladet 1972-12-28 *Palme och protesterna*

7.3.4 31 december 1972

Äntligen!

Artikeln handlar om att den amerikanske presidenten beordrat att stoppa bombningarna i Nordvietnam. Det riktas i artikeln en del kritik mot att den amerikanska presidenten gett order om dessa bombningarna men han beskrivs också i en del positiva ordalag.

Det är mycket som tyder på att den kalle spelaren Nixon noga planerat och tidsbestämt det dramtiska draget. En nyårshelg medan bomberna fortsatte sprida död och förödelse över Nordvietnam skulle troligen definitivt ha vållat det stämningsomslag i USA som ännu knappast kommit till synes.⁸⁴

Artikeln tar sedan upp att båda sidorna vunnit på denna bomboffensiv inför fredsförhandlingarna. USA har lyckats slå ut stora delar av Hanoi och Haiphong. Men det har också visat sig att Nordvietnameserna för första gången lyckats skjuta ner amerikanska bombplan. Hur många beror på vilken sida man frågar, enligt USA handlar det om femton och enligt Nordvietnam handlar det om ca trettio. Det skrivs att det framkommit uppgifter att det är på grund av amerikanernas stora förluster av bombplan som lett till att de är villiga att börja förhandla om fred. Artikeln avslutas med att det nu återstår en del svårigheter för att uppnå ett fredsavtal där båda sidorna endast kommer gå med på vad de anser vara rättvist.

⁸⁴ Svenska Dagbladet 1972-12-31 *Äntligen!*

8 Sammanfattande analys av tidningsmaterial

I detta kapitel kommer inriktningen ligga på att få fram en sammanfattande analys av det tidningsmaterial som tagits ut. För att få fram ett resultat av analysen kommer denna framförallt utgå från de frågeställningar som ställdes upp för uppsatsen. Dessa är följande:

- Hur framförde de tre tidningarna Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet och Arbetet USA's första tid i Vietnam?
- Fanns det stora motsättningar mellan den högerinriktade tidningen Dagens Nyheter och den liberala tidningen Svenska Dagbladet mot den socialdemokratiskt inriktade tidningen Arbetet?
- Hur förändrades inställning av de tre tidningarna till USA's medverkan i Vietnamkriget från det att de gick med i kriget tills det att julbomingarna skedde 1972?

Analysen kommer delas upp i två underrubriker där de två första frågeställningarna får sitt svar under första rubriken och den tredje frågeställningen besvaras i den andra underrubriken. Att resultatanalysen delas in i två underrubriker beror på att det blir lättare att se hur tidningsmaterialet ger svar utifrån frågeställningarna.

Under den tredje och sista rubriken i detta kapitlet kommer resultat diskuteras utifrån den teori som sattes upp för undersökningen.

8.1 USA: första tid

Utifrån tidningsmaterialet 1965 framkommer det dels att rapporteringen från vietnamkriget ännu inte blivit så stor på de svenska ledarsidorna. Ett stort slag där de amerikanska styrkorna för första gången mött marksoldater från den

nordvietnamesiska sidan har precis skett ändå återfinns endast 6 st artiklar från tre olika tidningar under denna perioden.

I det tidningsmaterial som kunde hittas förekommer blandad kritik mot USA:s närvaro i Vietnam. Både DN och Arbetet intar redan från början en stark ställning mot den amerikanska närvaron. Tidningen SvD intar också ställning mot USA om än på ett mer försiktigt sätt.

I både DN och SvD är man kritiska mot att USA inte gick med på de fredsförhandlingar 1964 som Nordvietnam ville skulle ske redan innan kriget satte igång på allvar. SvD:s ledarskribent försvarar dock den amerikanska presidenten Lyndon B Johnson. Försvaret utgår från att man förstår att den amerikanska presidenten inte kunde förhandla med kommunister under den pågående valkampanjen. Man försvarar också att Johnson inte heller efter valet kunde gå med på förhandlingar då detta skulle ses som ett dubbelspel. DN:s ledarskribent är dock mer kritiskt mot den amerikanska presidenten och menar att denne borde gått med på att förhandla. Man framlägger också att presidenten gjorde det lätt för sig när han sa att de nordvietnamesiska förhandlingarna inte var seriösa. Det riktas även vidare kritik då man påpekar att den amerikanska presidenten kan ha ljugit om att fler försök till fredsförhandlingar gjorts från den nordvietnamesiska sidan vilket är något Johnson dementerar. Skribenten tar upp att det finns en fara i detta som gör att en stark opinion kan växa till sig mot den amerikanska presidenten i det egna landet.

Även Arbetets ledarskribent riktar kritik mot USA då det skrevs att man inte tror på att det amerikanska flygvapnet är så effektivt som det påstås i den svenska flygstabens rapport. Men den starkaste kritiken man framlägger är när man ställer sig frågan om flygbombningar verkligen är den rätta vägen att gå för att uppnå fred. Detta är också en fråga som delas av DN som skriver att bombningarna inte endast träffar soldater utan även civilbefolkning. DN intar samma hållning Arbetet om att det amerikanska flygvapnet inte kan vara så effektivt då de amerikanska styrkorna för första gången stött på nordvietnamesiska marktrupper trots att just dessa var målet för flygbombningarna.

I den andra artikeln som Arbetet publicerade under denna perioden läggs inte så mycket värderingar in. Det skrivs att man hoppas på en snabb fred genom att USA:s planer lyckas att genom strid tvinga motståndarna till fredsförhandlingar.

I den första utvalda tidsperioden tar inte någon av tidningarna någon riktigt stark ställning för eller emot USA:s närvaro i Vietnam. De främsta kritikerna vid denna

tidsperiod är Arbetet och DN som riktar kritik mot det amerikanska flygvapnet och ställer sig frågan om flygbombningar verkligen är rätt väg till fred. Svd är något USA-vänligare i sin kritik då de visar en förståelse för den amerikanska presidenten.

Motsättningar hamnar på så vis inte mellan de mer liberala tidningarna DN och SvD på ena sidan och den socialdemokratiska tidningen Arbetet på den andra. Istället ser man en liten motsättning mellan Svd på ena sidan och DN och Arbetet på den andra. Det förs dock ingen debatt mellan tidningarna på ledarsidorna under den aktuella tidsperioden.

8.2 Förändrad inställning

Under den andra för uppsatsen valda tidsperiod kan man se att kritiken och ställningstagandet har blivit något skarpare. Uppdelningen mellan motsättningarna ser fortfarande ut på samma vis således har inställningen till vietnamkriget inte ändrats i någon större utsträckning.

SvD är även under denna tidsperiod den tidningen som försvarar USA:s handlande mest medan DN och Arbetet ställer sig mer kritiska till den amerikanska närvaron. De två tidsperioderna sinsemellan har också en hel del likheter. USA har åter startat upp flygbombningar, den amerikanska presidenten får återigen stark kritik för att han går emot fredsförhandlingar även om USA denna gången var med om förhandlingarna från början. Återigen antas de strandade förhandlingarna handla om att ett amerikanskt val pågick. Denna gången stärktes dock presidenten av att förhandla om fred då en stor opinion i det egna landet var emot vietnamkriget.

Likt den första tidsperioden handlar stora delar av artiklarna om den amerikanska presidenten och dennes agerande. Vid denna tiden var det Richard Nixon som var president. Både DN och Arbetet anser att det främsta hindret för en fred borta i Vietnam vid denna tiden är just president Nixon. Anledningarna till detta är att det är Nixon som i slutändan sa nej till de långt framkomna fredsförhandlingarna och att det också var Nixon som åter startade upp flygbombningar över Nordvietnam. I DN framställs också president Nixon som väldigt självisk med stor brist på moral eftersom han enbart tänker på USA:s bästa utan hänsyn till civila vietnameser.

I SvD vill man inte bara beskylla president Nixon för att bombningarna tagits upp igen. Det skrivs att nordvietnameserna till viss del får skylla sig själva. Dessa visste

nämligen att en motoffensiv skulle komma efter det att de själva hade gått till attack mot de amerikanska trupperna tidigare på året.

Det visar sig också i tidningarna efter Olof Palmes tal vilken sida de står på i kriget. SvD tar stark ställning mot det tal som Palme höll och menar att de jämförelser Palme gjorde mellan USA och nazisterna under andra världskriget är starkt överdrivna. Att den socialistiska tidningen Arbetet ställer sig bakom Olof Palmes tal är föga förvånande. Man passar även på att kalla den amerikanska ledningen patetisk efter de diplomatiska reprimander som utfärdades mot Sverige där bland annat den svenska ambassadören i USA blev tvingad att åka hem. Bara för att någon inte tycker som USA kan man inte bete sig som USA gör anser tidningen Arbetet.

I tidningen DN skrivs inte så mycket om Olof Palmes tal vilket får anses som lustigt då det bör ha varit av väldigt stort nyhetsvärde. Man anmärker dock på oppositionsledaren och moderaten Bohmans dubbelmoral då han ena stunden försvarar USA medan han vid ett annat tillfälle skriver på en protestlista mot USA.

Det märks också i de avslutande artiklarna efter det att amerikanerna avslutat sina bombningar, vilka som har störst tilltro till USA.

I SvD beskrivs delvis Nixon i vad som kan liknas vid positiva ordalag när man benämner honom som en kall spelare som noga planerat bombningarna. Det beskrivs också i SvD att båda sidorna har tjänat på bombningarna där USA har genomfört lyckade bombningar över städerna Hanoi och Haiphong och där de nordvietnamesiska trupperna för första gången lyckats skjuta ner motståndarnas flygplan.

I DN är man inte lika positiv och heller inte lika hoppfull. Tilliten till USA saknas, bara för att de tillfälligt slutat bomba finns det inget som säger att de inte återigen kommer starta. Det skrivs också att USA kommer använda detta som ett hot i de fredsförhandlingar som inleddes när bombningarna slutade. För USA inte genom sin punkter i fredsförhandlingar kommer de antagligen börja bomba igen.

8.3 Bakomliggande påverkan

Utifrån den teori som ställdes upp för uppsatsen märks det att tidningarna vissa gånger är låsta av sin bakomliggande ideologi. Som tydligast märks det i SvD och Arbetet. Tidningen SvD blev som det beskrevs i källmaterialet ett organ för högern i den svenska politiken redan under andra världskriget. Detta framgår framförallt efter Olof

Palme tal där Svd:s ledarskribent riktar stark kritik mot Palme. De stödjer heller inte Palmes förslag om en namninsamling som ska skickas till Nixon med protester. Allt som Palme gör verkar vara fel. Man stödjer dock starkt Bohmans förslag om att skicka en vädjan till FN:s generalsekreterare som i sin tur kan ta debatten med Nixon.

Överlag är Svd mer USA-vänliga än de båda andra tidningarna. Detta kan bero på att USA är något av ett liberalt föregångsland men också på grund av att högern alltid varit starka motståndare till kommunister som utgjorde fiendesidan till USA under Vietnamkriget.

I tidningen Arbetet framkommer det också tydligt vilken politisk ideologi som ligger bakom. Till skillnad från Svd så är stödet för Olof Palme och hans tal väldigt starkt vilket inte ter sig konstigt då det i grunden är en socialdemokratisk tidning.

Mest förvånande är hur tidningen DN ställer sig. I den andra frågeställningen för uppsatsen ville jag ta reda på ifall det fanns stora motsättningar mellan på ena sidan de två mer liberala tidningarna DN och Svd mot den socialdemokratiska tidningen Arbetet. Frågan ställdes då jag antog att DN och Svd skulle stå på samma sida i debatten. Det visade sig dock att Arbetet och DN var de två tidningar som stod närmast varandra i debatten mot Svd på andra sidan. Innan undersökningen påbörjades antog jag att DN skulle gå in i försvar för det liberala landet USA mot det kommunistiska Nordvietnam. Efter undersökningen har det dock visat sig att DN riktar hård kritik mot USA överlag.

Det märks dock efter Olof Palmes tal att DN inte vill ta så stark ställning i den inrikespolitiska frågorna då de väljer att inte skriva något om talet. Efter Olof Palmes tal skrivs inget om vietnamkriget på flera dagar vilket möjligtvis har att göra med att de inte vill visa sitt stöd för socialdemokraternas ledare. De riktar dock en viss kritik mot moderatledare Bohmans dubbelmoral.

9 Slutdiskussion

9.1 Metod och teoridiskussion

Jag är nöjd med mitt val att genomföra undersökningen genom en kvalitativ komparativ textanalys. Utifrån den frågeställning och syfte jag hade är det svårt att tänka sig en metod som skulle passa bättre. Om mer tid hade funnits att tillgå kunde mer tidningsmaterial undersökts vilket hade gett ett bättre resultat. När man begränsar sig till vissa tidsperioder för tidningarna faller delar av artiklarna om specifika händelser bort. Studien har dock utgått från att ta ledarartiklar som låg nära i tiden till de händelser under vietnamkriget som valdes ut. Det medför att det direkta ställningstagande tidningarna tar i sina ledarartiklar kommer fram. Hade man tagit ledartiklar som låg en tid efter händelsen hade tidningen kunnat anpassa sig till fler yttre element som påverkat skribenterna att skriva på ett visst sätt. Intressant hade dock varit att få utrymme till att använda sig av fler tidningar än dem som användes för att få ytterligare en bredd över hur den svenska pressen ställde sig i vietnamfrågan. Under studiens gång visade det sig att vietnamfrågan var en stor fråga även inom vårt eget land. Intressant hade varit att följa debatten mellan de svenska riksdagspartierna för att se hur ställningstagandet såg ut där. Där hade en liknande frågeställning kunnat ställas upp, där man istället för att undersöka ställningen tidningarna tog undersökte hur de olika riksdagspartierna ställde sig till vietnamfrågan och hur den inställningen ändrades under krigets gång.

Teorin som ställdes upp för uppsatsen utgjorde ett visst förklaringsvärde till hur de olika tidningarna ställer sig i olika frågor. Teorin påvisar att tidningarna inte endast skriver utifrån sina egna tankar om samhället, där finns ofta en viss yttre påverkan och påtryckningar som tidningarna rättar sig efter. Detta hjälpte mig i min analys för att få en större förståelse till tidningarnas olika ställningstaganden.

9.2 Resultatdiskussion

9.2.1 Oväntade motsättningar

När frågeställningen om huruvida rapporteringen från USA:s första tid i vietnamkriget undersöktes och om huruvida det fanns motsättningar mellan tidningarna DN och SvD

på ena sidan och tidningen Arbetet på andra sidan gällande den första tiden av vietnamkriget, kom jag fram till en del oväntade svar. Det visade sig för det första att motsättningarna inte såg ut på det sättet som frågan ställdes. Motsättningarna såg till största delen ut på så vis att DN och Arbetet hade samma ställningstagande medan SvD stod på andra sidan. I mina förutfattade meningar antog jag att den liberala tidningen DN skulle gå in i större försvar till det liberala landet USA. Jag trodde möjligtvis att någon av de liberala tidningarna ändrade inställningen under krigets gång men det visade sig att DN är förvånansvärt USA-kritiska redan under den första utvalda tidsperioden 1965.

De två andra tidningarna förvånar överlag inte så mycket utan där bekräftas min förutfattade meningar. SvD och Arbetet skriver inte så mycket under den första utvalda perioden vilket kan bero på att vietnamfrågan inte står högst upp på den svenska utrikespolitiska agendan. Det fanns flera andra händelser både utrikes och inrikes som får mer utrymme i tidningarna.

9.2.2 Oförändrad inställning, något skarpare kritik.

Mer utrymme får dock vietnamkriget under den andra tidsperioden i både SvD och Arbetet. Här visas också tydligare vilken ställning de båda tidningarna har. Under denna perioden är inställningen till USA:s inblandning i vietnamkriget densamma i de olika tidningarna. DN och Arbetet är fortfarande de två tidningar som riktar hårdast kritik mot USA medan SvD i vissa fall går in för att försvara USA och deras president. Vietnamfrågan är under denna perioden också en stor fråga bland de svenska riksdagspartierna som tas upp i tidningarna. Främst är det socialdemokraterna med Olof Palme som statsminister och moderata samlingspartiet med Gösta Bohman som partiledare som kommer till uttryck i tidningarna. I de inrikespolitiska diskussionerna är SvD och Arbetet tydliga i sitt ställningstagande. Många av Arbetets artiklar publiceras efter det att Olof Palme hållit sitt jultal och föga förvånande som socialistisk och socialdemokratisk tidning står Arbetet på Palmes sida mot USA:s krigsföring. På samma sätt går SvD som ett organ för högermakten i Sverige in för att kritisera Olof Palme och visar istället stöd för Gösta Bohman som vid tiden var moderat partiledare och mer USA-vänlig. SvD visar sig också överlag genom de båda tidsperioderna mer USA-vänliga än de övriga tidningarna. Även om SvD:s ledarskribent ibland kritiserar USA:s inblandning så framlägger man alltid en viss

förståelse för deras aktioner. DN väljer att inte publicera något under denna tidsperiod vilket tyder på att DN inte verkar vilja stödja varken Palme eller Bohman.

Att DN väljer att knappt skriva någonting om Olof Palmes tal är förvånande då det borde varit av stort nyhetsvärde oavsett ideologi.

10. Referenslista

Tryckta källor

Andersson Lars I(2003) *Sveriges historia under 1800- och 1900-talen*, Liber AB: Stockholm

Dahlgren Stellan & Florén Anders(1996) *Fråga det förflutna*, Studentlitteratur: Lund

Gustafsson Harald(2007) *Nordens historia – En europeisk region under 1200 år*, Studentlitteratur: Danmark

Hedenborg Susanna & Kvarnström Lars(2006) *Det svenska samhället 1720 – 2000 Böndernas och arbetarnas tid*, Studentlitteratur: Danmark

Herman E & Chomsky N(1988) *Manufacturing consent: The political economy of mass media*, Pantheon: New York

Hägerdal Hans(2005) *Vietnams historia*, Historisk media: Lund

Karlsson Klas-Göran(2007) *Europa och världen under 1900-talet*: Liber AB: Stockholm

Karlsson Magnus (2007) *Bilden av Tet-offensiven*, opublicerad c-uppsats i historia, Högskolan Halmstad

Kilander Åke(2007) *Vietnam var nära*, Leopard förlag: Lund

Lindén, Fredrik (2009) *Media i Konflikter – Den andra fronten*, opublicerat självständigt arbete i krigsvetenskap, Försvarshögskolan i Stockholm

Queckfeldt, Eva (1981) *"Vietnam": tre svenska tidningars syn på vietnamfrågan 1963 – 1968*, Gleerup: Lund

Skovmand Sven(2006) *Bonniers världshistoria*, Politikens förlag: Danmark

Smedberg Marco(2008) *Vietnamkrigen 1880 – 1980*, Historisk media: Lund

Elektroniska källor

<http://www.aftonbladet.se/kultur/article13997459.ab> 2012-01-10

<http://www.ne.se/lang/clarte/145619> 2012-01-06

http://www.ne.se/article/article.jsp?i_art_id=172243&originalURI=/fnl 2012-01-08

<http://www.ne.se/lang/dagens-nyheter> 2012-01-08

<http://www.ne.se/lang/svenska-dagbladet> 2012-01-10

<http://www.ne.se/lang/arbetet> 2012-01-08

http://www.olofpalme.org/wpcontent/dokument/650730c_broderskaps_kongress_gavle.pdf 2011-12-11

http://www.olofpalme.org/wpcontent/dokument/721223a_hanoi_julen_1972.pdf 2012-01-12

Mikrofilm

Dagens Nyheter 1965-11-19 *Förhandlingsdilemmat*

Dagens Nyheter 1965-11-22 *I krigets labyrint*

Dagens Nyheter 1972-12-19 *Nixon förlänger kriget*

Dagens Nyheter 1972-12-21 *Terror*

Dagens Nyheter 1972-12-23 *Sverige och Vietnam*

Dagens Nyheter 1972-12-29 *En nationell manifestation*

Dagens Nyheter 1972-12-31 *Tillfällig lättnad – utan verkligt hopp*

Svenska Dagbladet 1965-11-17 *Brännbart om Vietnam*

Svenska Dagbladet 1972-12-19 *Nixons bomb*

Svenska Dagbladet 1972-12-24 *Bombjulen*

Svenska Dagbladet 1972-12-28 *Palme och protesterna*

Svenska Dagbladet 1972-12-31 *Äntligen!*

Papperskopior

Arbetet 1965-11-17 *Flygstaben spekulerar*

Arbetet 1965-11-22 *Eskalation mot fred*

Arbetet 1972-12-19 *Det grymma sveket*

Arbetet 1972-12-24 *Julen 1972*

Arbetet 1972-12-28 *Vår tids Guernica*

Arbetet 1972-12-29 *Stormen växer*

Arbetet 1972-12-30 *Lavin av protester*

Arbetet 1972-12-31 *Primitiv reaktion*